

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1059

4. KOLOVOZA 2023. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Program profesionalne orijentacije u Novom Vinodolskom

Gdje poći sutra?

SADRŽAJ

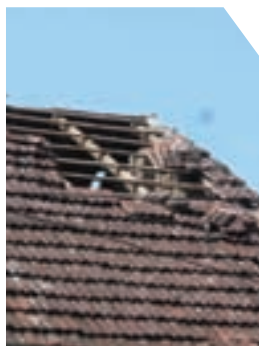
6

Afrička kuga svinja i njene posljedice
**Zaraza koju će teško
biti zaustaviti**

8

Razorno nevrijeme donijelo posla
osiguravajućim kućama
**Zatrpani zahtjevima
za nadoknadu štete**

12

Zoran Vakula, glavni meteorolog
Hrvatske radiotelevizije
**»Priroda teži ravnoteži
i u toj težnji poprima
i ekstremna stanja«**

16

Program prekogranične suradnje
Hrvatske i Srbije
**Započeta restauracija
etno salaša u Đurđinu**

30

Izložba *S Božjom pomoći* u Subotici
**Lajčo Budanović –
graditelj materijalnog
i duhovnog**

45

Hrvati iz Srijema na V. Hrvatskim
svjetskim igrama u Zagrebu
**Zlatno odličje
za nogometaše**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika),
Branimir Kuntić, Dragan Muharem,
Marko Tucakov, Krunoslav Đaković,
Josip Dumendžić i Tomislav Vuković

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

• Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

• Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

• Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
• Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
• KOMERCIJALISTICA:
• Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

• TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

• TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

• E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

• WEB: www.hrvatskarijec.rs

• TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

• CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Bez granica

Poslije nevremena ili nekako paralelno stigla je i afrička kuga svinja. Ni jedno ni drugo nije zaobišlo ni Hrvatsku ni Srbiju. I jedna i druga država još zbrajaju pričinjene štete i traže izvore u proračunu koji će pokriti ove neočekivane dodatne izdatke. I u jednoj i u drugoj državi još strahuju od mogućih novih nepogoda i širenja afričke kuge svinja koja lako može (ako već i nije) izmaći kontroli.

U Srbiju je virus ušao još 2019. godine da bi zaraza eskalirala ovih dana, što će reći da je nešto bilo pogrešno u mjerama koje su (ili nisu?) poduzimane prethodne četiri godine kada se dogodilo da se virus proširi na dobar dio Srbije, ozbiljno dovede u pitanje svinjogojstvo i proračun jer će se morati nadoknaditi svako uginulo ili eutanazirano grlo, a do sada je to u zbiru više od 20.000.

U Hrvatsku je afrička kuga svinja stigla prije nekoliko tjedana. Potvrđena je na deset puta manje gospodarstava nego u Srbiji, a hoće li Hrvatska, koja je bila prva članica EU koja je uvela stalno praćenje domaćih životinja, stići Srbiju ili će Srbija još malo izmaknuti naprijed, ovisi o faktoru čovjek. Čovjeku koji treba osigurati uvjete za zdrav uzgoj svinja, čovjeku koji ne treba raditi nelegalan promet životinja, čovjeku koji treba propisati mjere zaštite i provesti ih.

Znanstvenici sada vode bitku za cjepivo, jer afrička kuga svinja nije više samo pošast koja uništava ionako siromašnu Afriku. Opasno se proširila na Aziju i Europu i zarazila milijune svinja, pa virus lako može prijeći i u Ameriku recimo prenijet na cipelama kakvog putnika iz ovog dijela svijeta.

Ono što ne ovisi od čovjeka ni u Hrvatskoj ni u Srbiji su olujne nepogode koje su poharale dijelove i Hrvatske i Srbije. Superćelije, kako se to sada popularno u medijskim objavama najavljuju jake kiše, tuče i olujni vjetar. Nisu ni dugoročne prognoze ništa bolje. Kako u intervjuu za naš tjednik navodi najpoznatiji hrvatski meteorolog **Zoran Vakula**, u budućnosti će teško biti i zamisliti ratarsku proizvodnju bez sustava za navodnjavanje i zaštitnih mreža, a umjesto polja kukuruza u budućnosti bi ovdje mogle rasti neke druge kulture. A i Slavonici i Vojvođani gušit će se u toplinskim valovima.

Z. V.

Hrvatska obilježava Dan pobjede u Kninu

Ove godine Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja i 28. obljetnica Vojno-redarstvene operacije *Oluja* će započeti sutra (subota, 5. kolovoza) uobičajenom budnicom kninskim ulicama. U devet sati će državni čelnici te braniteljske udruge i lokalni dužnosnici položiti vijence i zapaliti svijeće, a nakon toga na stadionu NK *Dinara* slijedi središnja svečanost. U 9,40 sati program počinje predajom prijavka predsjedniku Republike **Zoranu Milanoviću**. Uslijedit će podizanje hrvatske zastave na Kninskoj tvrđavi i čitanje povjesnice i imena poginulih i umrli. Taj će se dio prenositi na videu postavljenom na stadionu, gdje će biti postavljeno između 800 i tisuću stolica. Predviđena su obraćanja premijera **Andreja Plenkovića**, predsjednika Hrvatskog sabora **Gordana Jandrokovića** i predsjednika Republike **Zorana Milanovića**.

Sveta misa služiti će se u crkvi Gospe Velikog hrvatskog krsnog zavjeta, a predvodit će ju vojni ordinarij mons. **Jure Bogdan**.

Već tradicionalno, za vrijeme trajanja proslave u Kninu podijeliti će se vojnički grah svima onima koji se taj dan zateknu u Kninu.

Središnja svečanost završit će atraktivnim letačkim programom, prelet će obaviti MIG-ovi, kao i helikopte-

ri MORH-a i MUP-a. Akrobatska skupina »Krila oluje« izvest će svoj program.

Očekuje se na desetke tisuća posjetitelja od jutarnjih sati pa do večernjeg koncerta na središnjem gradskom trgu, a sve planirane aktivnosti prilagođavat će se vremenskim uvjetima.

Cijeli program prenositi će Hrvatska radiotelevizija.

Grad Knin pripremio je i bogat večernji program uz vartromet.

Organizacijski odbor za obilježavanje 28. obljetnice pozvao je u ponedjeljak branitelje i građane da u što većem broju dođu 5. kolovoza na svečanost u Knin.

Procjena je da će za vrijeme proslave obljetnice *Oluje* Zvonimirov grad posjetiti nekoliko desetaka tisuća ljudi.

Dan sjećanja u Prijedoru

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i predsjednik entiteta Republika Srpska **Milorad Dodik** najavili su da će »Sjećanje na Oluju« biti obilježeno u Prijedoru 4. kolovoza. Taj dan će se obilježiti kao »dan progona Srba iz Hrvatske«, u vrijeme kada su jedinice Hrvatske vojske oslobađale teritorij koji su srpske snage okupirale u Hrvatskoj devedesetih godina, prenosi Radio slobodna Europa.

»Nije jednostavno kad oni (Hrvatska) obilježavaju pobjedu, a mi polažemo vijence. Ali, i oni, kao i mi, imaju pravo na svoj pristup. Ne možemo im to zabraniti kao što ni oni ne mogu nama«, kazao je Dodik.

S druge strane, u Helsinškom odboru za ljudska prava smatraju potpuno neprimjerenim da se Dan sjećanja obilježava u Prijedoru.

»Tim postupkom, politički i vjerski lideri, te institucije Srbije i Republike Srpske, demonstriraju nepoštovanje više od 3.000 prijedorskih žrtava ratnih zločina. Za proces pomirenja u regiji izuzetno je važno suočavanje s prošlošću i preuzimanje odgovornosti, a ratna prošlost u Prijedoru su logori i masovne grobnice za nevine civile, žene i djecu«, poručili su iz Odbora.

Dodaju da nitko nema pravo pred činjenicama o ratnim zločinima u Prijedoru zatvarati oči, »i nitko ne treba

pokušavati, da komemoracijom žrtvama *Oluje*, poriče ili relativizira zločine počinjene u Prijedoru«.

Odgovarajući na polemike i kritike što se obilježavanje sjećanja na *Oluju* ove godine održava u Prijedoru, jer je u ovom gradu stradao veliki broj nesrba – Hrvata i Bošnjaka, Dodik je rekao:

»U ratu je u Prijedoru, ako se već prebrojavamo, stradalo više Srba nego drugih, i u Republici Srpskoj niko nikada nije osporavao obilježavanja stradanja Muslimana. Sada je problem ako želimo obilježiti stradanje Srba. Mi ne smijemo imati stradalnike, ne smijemo imati svoje sjećanje. Od Omarske su pokušali stvoriti priču da tu ima logora kao iz Drugog svjetskog rata, pa nisu uspjeli ništa dokazati. A nitko nije odgovarao ni za jedan zločin nad Srbima iz Prijedora«, rekao je Dodik.

Prijedor zaslužuje da se u njemu obilježi Dan sećanja na *Oluju*, u prisustvu predsjednika Srbije Aleksandra Vučića i patrijarha **Porfirija**, jer je prvi prihvatio stradalnike iz *Oluje*, a i sam je bio napadnut, dodao je Dodik.

»Prijedor se obranio, branio je i koridor sa Srbijom. Zato zaslužuje biti domaćin. Petrovačka cesta je simbol stradanja u *Oluji* i tamo ćemo ranije tog dana zajedno Aleksandar Vučić i ja položiti vijence«, rekao je Dodik za RTS.

Poziv pripadnicima manjina da se prijave za policijsku obuku

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog pozvalo je pripadnike nacionalnih manjina u Srbiji da se prijave na natječaj za upis 1100 polaznika u Centar za osnovnu policijsku obuku (COPO) u Srijemskoj Kamenici.

»Ukoliko se nacionalni sastav pojedinih područja policijskih uprava podudara sa zastupljenošću pojedinih etničkih skupina, policija može učinkovitije i cjelovitije, u neposrednoj suradnji s građanima, obavljati poslove iz svoje nadležnosti«, navodi se u priopćenju ministarstva.

Ocjenjuje se da se time povećava povjerenje građana u policiju, »jača tolerancija, stvaraju uvjeti za lakše održavanje javnog reda i mira te značajno pridonosi otklanjanju predrasuda, diskriminacije i motiva za nepovjerenje prema policiji«.

Zainteresirani koji ispunjavaju uvjete za upis mogu se prijaviti na natječaj do 11. kolovoza u policijskim postajama u mjestu prebivališta.

Uvjeti natječaja objavljeni su na internetskoj stranici www.mup.gov.rs i na internetskoj stranici Centra za osnovnu policijsku obuku www.copo.edu.rs.

Javni poziv za eksperte

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog uputilo je Javni poziv neovisnim ekspertima za kandidaturu za članstvo u Savjetodavnom komitetu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe. Javni poziv je otvoren od 31. srpnja do 15. kolovoza 2023. godine.

Kandidati moraju biti priznati stručnjaci u oblasti zaštite nacionalnih manjina i moraju raditi u osobnom svojstvu, biti samostalni i neovisni u radu i biti u mogućnosti ostvariti svoje dužnosti u Savjetodavnom komitetu na efikasan način. Osim pomenutih kvalifikacija, kandidati moraju imati državljanstvo Republike Srbije, a potrebno je i da dobro poznaju najmanje jedan zvanični jezik Vijeća Europe (engleski ili francuski), dok je poželjno poznavanje i drugog zvaničnog jezika Vijeća Europe.

Prijave s potrebnim priložima dostavljaju se isključivo elektroničkim putem na adresu: nacionalnemanjine@minljmpdd.gov.rs, s napomenom: »Prijava za članstvo u Savjetodavnom komitetu Okvirne konvencije«.

Tekst javnog poziva, sve potrebne informacije za prijavu, kao i Model biografije za imenovanje članova Savjetodavnog komiteta Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina mogu se preuzeti na sljedećem linku: <https://www.minljmpdd.gov.rs/konkursi-javni-pozivi-81.php>.

Jasna Vojnić na 30. rođendanu Male škole hrvatskog jezika i kulture

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** bila je gošća proslave 30. rođendana Male škole hrvatskog jezika i kulture koja je održana u odmaralištu Crvenoga križa Grada Zagreba u Novom Vinodolskom u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Tom prigodom Vojnić se susrela s ministrom vanjskih i europskih poslova Hrvatske **Gordanom Grlićem Radmanom**.

Mala škola hrvatskog jezika i kulture održava se od 1993. te je do danas okupila više od 1700 djece iz 41 zemlje svijeta. Ranijih godina u ovom projektu sudjelovali su i Hrvati iz Srbije. Kroz učenje jezika i upoznavanje s kulturom, mladi Hrvati izvan Hrvatske imaju priliku jačati svoj nacionalni identitet i povezanost s domovinom.

Zaraza koju će teško biti zaustaviti

»Posljedice mogu biti ogromne i na tov svinja, ali i opskrbu tržišta svinjskim mesom. Nisam precizno upoznat s brojem uginulih odnosno ubijenih na human način svinja na zaraženim gospodarstvima i farmama, ali taj broj je sigurno veći od 18.000«, kaže dr. sc. Dejan Krnjajić

Više od 1200 poljoprivrednih gospodarstava, 32 općine i 13 okruga, tako trenutačno izgleda izvješće o širenju afričke kuge svinja na teritoriju Srbije. Uz Pčinjski, Braničevski, Pomoravski, Podunavski, Moravički, Zaječarski i Šumadijski okrug i Grad Beograd afrička kuga svinja stigla je i u Južnobanatski, Srednjobanatski, Srijemski i Južnobački okrug. Prema posljednjim podacima Ministarstva poljoprivrede, koji su priopćeni u srijedu, uginulo je skoro 900 svinja, a eutanazirano je oko 19.500. Može li se zaustaviti širenje ove zarazne bolesti svinja, koliko će to trajati i kakve će posljedice ostaviti na domaće svinjogojstvo za *Hrvatsku riječ* govore profesor Fakulteta veterinarske medicine Sveučilišta u Beogradu i međuna-

rodni ekspert Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda – UN FAO dr. sc. **Dejan Krnjajić** i tajnik Udruženja za stočarstvo Privredne komore Srbije **Nenad Budimović**.

Ni cjepiva ni lijeka

Afrička kuga svinja je u Srbiju stigla iz Bugarske i Rumunjske u srpnju i kolovozu 2019. godine ljudskim faktorom, najvjerojatnije preko kontaminiranih proizvoda, a u siječnju 2020. godine preko divljih svinja. Do skoro je bolest bila prisutna u Istočnoj Srbiji i Južnom Banatu, ali se počela širiti i na zapadne dijelove zemlje. »Afrička kuga

»Za sada nisam primijetio zdravstvene probleme kod svinja. Pošto ih kod nas u selu gotovo da i nema, čak ni 10 posto koliko ih je bilo prije pet godina, mišljenja sam da nismo u velikoj mjeri ugroženi. Poduzimam sve potrebne higijenske mjere, na starinski način kako sam to i ranije radio. Redovito čistim i krečim svinjce i nastojim im osigurati normalne uvjete kao i zdravstvenu zaštitu. Postupat ću u skladu s propisanim mjerama, iako mislim da u ovom trenutku nema mjesta panici, barem ne u našem mjestu«, kaže **Željko Vidaković** iz Gibarca.

svinja (AKS) je virusna, smrtonosna, zarazna bolest svinja koja ubija i domaće i divlje svinje. Od unošenja afričke kuge svinja u Gruziju 2007. godine, i posljedično prodora preko Ruske Federacije, virus genotipa II afričke kuge svinja raširio se širom Europe, Azije, Kariba i Pacifika, a pored uspostavljanja enzootije – stalnog prisustva bolesti kod domaćih svinja u većem broju država, bolest je prešla na populacije divljih svinja«, kaže dr. sc. Krnjajić.

Bolest se prenosi uglavnom direktnim kontaktom zdravih životinja sa zaraženim ili uginulim domaćim ili divljim svinjama. »Ako svinje jedu ostatke hrane koji sadrže svinjetinu ili druge proizvode od zaraženih životinja, mogu dobiti AKS i zato ne treba hraniti svinje pomijama. Virus AKS može dugo opstati u mesu i iznutricama kao i u leševima zaraženih svinja. Sve tekućine zaražene životinje sadrže virus, posebno krv. Zbog toga bolest se također može širiti preko predmeta, odjeće, obuće, opreme i vozila kontaminiranih krvlju, izmetom ili drugim izlučevinama zaraženih životinja«, upozorava dr. sc. Krnjajić.

Protiv ove zaraze nema ni cjepiva ni lijeka, te ključnu ulogu u sprječavanju njenog daljnjeg širenja imaju sami proizvođači. »Proizvođači moraju uvesti određene biosigurnosne mjere i na taj način spriječiti prodor virusa afričke kuge svinja. U slučaju da proizvođači nemaju tehničke ili materijalne uvjete da izgrade ili obnove ograde oko svog gospodarstva ili farme, dezinfekcijske barijere ili objekte za držanje svinja, bolje je dok ne dođe zaraza do njihovog kraja da promijene svoju djelatnost i da se bave na primjer držanjem koka nosilja ili tovom brojlera, purica ili junadi«, kaže naš sugovornik i dodaje kako se u većini država članica Europske unije svinjogojstvom mogu baviti samo proizvođači čija gospodarstva imaju potrebne biosigurnosne uvjete. U Srbiji je to još uvijek samo preporuka, ne i zakonska obveza.

Novi udar na domaće svinjogojstvo

Afrička kuga svinja desila se u vrijeme konstantnog pada proizvodnje u svinjogojstvu i znatno će doprinijeti daljem padu u ovom sektoru stočarstva. »Kako sada davati preporuke proizvođačima da šire svoju proizvodnju? Ukoliko je netko planirao podizanje novih objekata, kupovinu genetskog materijala, to sada ne treba raditi. Oni koji su imali afričku kugu svinja na svojim gospodarstvima trebaju sada pričekati jedan period prije unošenja novih životinja. Dokle će to trajati, ne znamo. Vidjet ćemo kako će se bolest razvijati narednih mjeseci«, kaže Budimović.

Početkom ove godine u Srbiji je bilo 2.670.000 svinja svih kategorija, što je za 200.000 manje nego u 2022. go-

dini. Najveći pad je u tovu svinja, čak oko 25 posto. »Ako se ovako nastavi možemo očekivati daljnji pad proizvodnje svinjskog mesa. Ionako naša proizvodnja nije dovoljna za domaće potrebe, već smo orijentirani na uvoz svinjskog mesa koje se koristi za preradu. Ipak vjerujem da neće biti nestašica mesa i prerađevina na tržištu i drastičnog povećanja cijena«, kaže Budimović.

»Posljedice mogu biti ogromne i na tov svinja, ali i opskrbu tržišta svinjskim mesom. Nisam precizno upoznat s brojem uginulih odnosno ubijenih na human način svinja na zaraženim gospodarstvima i farmama, ali taj broj je sigurno veći od 18.000. Samo je na farmi Halovo kod Zaječara u travnju 2021. godine ubijeno na human način oko 18.500 svinja«, kaže dr. Krnjajić i na primjeru Rumunjske ilustrira da afrička kuga svinja može utjecati i na nestašice, ali i proizvesti velike gospodarske štete. »U Rumunjskoj je od prvog pojavljivanja afričke kuge svinja u srpnju 2017. godine do ožujka 2021. godine, uginulo 740.000 svinja, a ukupna nadoknada štete iznosila je preko 148 milijuna dolara. Ukupni kapaciteti držanja tovljenika u Rumunjskoj su preko 3,6 milijuna, a početkom 2021. godine samo 27 % kapaciteta je bilo u proizvodnji – oko 980.000 tovljenika. Zbog nestašice svinjskog mesa Rumunjska je tijekom 2021. godine uvezla svinjskog mesa u ukupnoj vrijednosti od 684 milijuna dolara.«

Važno je u ovoj situaciji da zaraza ne uđe na velike farme, da se naprave dezbarijere na ulascima u zaražena područja, kako bi se smanjila mogućnost daljeg širenja zaraze.

»U Republici Srbiji kao i cijelom regionu teško će biti zaustaviti širenje afričke kuge svinja kod divljih svinja. Postoji mogućnost u teoriji da se spriječi širenje zaraze izgradnjom ograda i osnivanjem takozvanih bijelih zona – zona izolacije bez prisustva divljih i domaćih svinja između zaraženih regiona i slobodnih regiona od afričke kuge svinja.

Ovaj koncept je dao odlične rezultate u Belgiji i Češkoj Republici, ali potrebni su ogromni resursi za realizaciju istog, koji su teško dostupni u Srbiji«, zaključuje dr. sc. Krnjajić. Držaoici i vlasnici domaćih svinja morat će primjenjivati određene biosigurnosne mjere na farmama odnosno gospodarstvima i kojima će sprječavati prodor virusa do njihovih svinja i na taj način moći će nastaviti svoju proizvodnju. U slučaju uočavanja bolesnih ili uginulih svinja bez oklijevanja obavezno ih treba prijaviti nadležnom veterinaru ili veterinarskom inspektoru. Država u potpunosti vrši nadoknadu štete kod pojave afričke kuge svinja.

Z. V.

Ljudi ne mogu oboljeti od afričke kuge svinja, niti preko kontakta sa svinjama, niti konzumiranjem proizvoda od svinja. Kako virus afričke kuge svinja tjednima i mjesecima preživljava u vanjskoj sredini prenositelji mogu biti i ljudi koji nepažnjom kontaminiranom obućom i odjećom unesu zarazu na farmu ili gospodarstvo. Virus AKS je veoma otporan i ako su ljudi posjetili zaraženo područje mogu prenositi virus na odjeći, cipelama, opremi i vozilu ili preko donijetih proizvoda porijeklom od svinja.

Razorno nevrijeme donijelo posla osiguravajućim kućama

Zatrpani zahtjevima za nadoknadu štete

Zbog neizbježnih klimatskih promjena koje utječu na našu sredinu i povećavaju učestalost ekstremnih vremenskih događaja koji uzrokuju značajne gubitke i štetu, osiguravajuće kompanije se suočavaju s novim izazovima i potrebom da izmijene osiguravajuće pokriće kako bi adekvatno zaštitile svoje klijente od ovih rizika, ističu nadležni iz DDOR-a

Olujno nevrijeme koje je krajem srpnja pogodilo našu zemlju ostavilo je iza sebe mnoštvo oštećenih objekata, usjeva i vozila. U nekim dijelovima Srbije stradala je i infrastruktura. Šteta je velika, još uvijek se procjenjuje, a dio nje bit će pokriven osiguranjem. Provjerili smo tko u Srbiji osigurava, pod kojim uvjetima i što se sve može osigurati.

Raznovrsne štete

Milan Mikuljan iz Petrovaradina jedan je od onih koji do sada nisu osiguravali imovinu, ali ih je pretrpljena šteta od nedavnih oluja natjerala da promijene mišljenje. »Živim

ovdje 60 godina i ovakvo nešto mi se nikad nije dogodilo, ovo je bilo nešto ekstremno. Oštećen mi je krov, srušena garaža, u dvorištu su iščupana stabla... Sjećam se da je i prošle godine bilo baš jakih udara vjetra. Čini mi se da će nepogode biti svake godine sve jače pa bih trebao osigurati kuću. Planiram otići do neke osiguravajuće kuće da budem pripremljen za sljedeće ljeto, takva su vremena došla izgleda, klimatske promjene su evidentne«, kaže Mikuljan.

Grad u kojemu je šteta među najvećima je Šid, gotovo da nema kuće na kojoj nešto nije oštećeno. Tako je i **Nikoli Kušetu** olujni vjetar srušio odžak koji je razbio 60 crjepova. Oštećena mu je i šupa, no Kušeta je smiren jer mu je imovina osigurana. Navodi on kako osiguranje nekretnine plaća 619 dinara mjesečno u sklopu desetogodišnjeg ugovora s osiguravajućom kućom i da mu taj paket pokriva štetu do pet milijuna dinara. »Mi smo štetu sanirali, ali nadamo se da će nam osiguravajuća kuća refundirati troškove. Još uvijek nisu stigli procjenitelji, gužva je«, kaže ovaj Šiđanin.

Da je gužva potvrđuju i iz DDOR-a koji je, kao i druge osiguravajuće kuće, zatrpan podnesenim zahtjevima za nadoknadu štete. Kažu kako su zahtjevi vezani za rizike oluja, grada i udara groma.

»Zbog velikog broja štetnih događaja, svi procjenitelji angažirani su u punom kapacitetu. Svi zahtjevi će biti na kvalitetan način i temeljno obrađeni i svim osiguranicima, koji na to imaju pravo, bit će isplaćena odšteta sukladno uvjetima osiguranja u najkraćem mogućem roku uzimajući u obzir do sada neviđene razmjere nastale štete«, navode nadležni iz DDOR-a.

Napominju da ako je imovina klijenta oštećena, potrebno je da fotografiraju štetu i, ako je moguće, sačuvaju oštećene predmete do dolaska procjenitelja jer su, kako kažu, ti ma-

Rezultati prvih procjena DDOR-a s terena govore kako se oko 65 % prijavljenih šteta odnosi na oštećenja imovine, približno 25 % prijavljenih šteta odnosi se na poljoprivredne usjeve, dok je oko 10 % prijavljenih šteta vezano za oštećenja vozila.

terijalni dokazi od suštinske važnosti kako bi preciznije procijenili opseg štete i olakšali obradu zahtjeva za nadoknadu.

U Srbiji se štete nastale uslijed oluja i drugih ekstremnih vremenskih uvjeta pokrivaju putem različitih polisa osiguranja koje su usmjerene na specifične vrste imovine ili rizika.

»Kako bi osigurali adekvatnu zaštitu, važno je da pojedinci ili poduzeća posjeduju odgovarajuće osiguranje za svaku vrstu rizika koja ih može pogoditi. Svako osiguranje ima specifične uvjete pokrića pa je važno da osiguranici pažljivo prouče svoje polise osiguranja kako bi bili svjesni što točno pokriva svaka od njih«, kažu iz DDOR-a.

Rezultati prvih procjena ove osiguravajuće kuće s terena govore kako se oko 65 % prijavljenih šteta odnosi na oštećenja imovine, približno 25 % prijavljenih šteta odnosi se na poljoprivredne usjeve, dok je oko 10 % prijavljenih šteta vezano za oštećenja vozila.

»Ovi podaci jasno pokazuju raznovrsnost i opseg šteta koje su prouzrokovane nevremenom, a također ističu važnost osiguranja imovine, usjeva i vozila kako bi se smanjile financijske posljedice ovakvih nepogoda. Osiguranje od elementarnih nepogoda pruža sigurnost i zaštitu od nepredvidivih događaja. U situacijama kada prirodne nepogode uzrokuju velike štete, osiguranje može biti od vitalnog značaja za oporavak i obnovu domova, poslovanja i imovine osiguranika. Polisa osiguranja pruža financijsku podršku i olakšava proces obnove nakon nepogoda, te je i dalje ključni alat u zaštiti imovine i interesa klijenata«, navode u DDOR-u.

Kasko polisa

Najzastupljenije osiguranje u Srbiji je ono od auto-odgovornosti jer ga mora platiti svatko prigodom registracije auta. U velikoj mjeri zastupljeno je putno-zdravstveno osiguranje, potom osiguranje imovine pa života.

Iz DDOR-a navode da kod njih, što se tiče broja prodanih polisa osiguranja, značajno prednjači osiguranje nekretnosti. U prethodnih par godina bilježe kontinuirani rast potražnje za osiguranjem svih proizvoda, gdje ponovno ističu

osiguranje kuća i stanova, odnosno nekretnosti, koje bilježe najveći procentualni rast premije od svih. Ovaj rast interesiranja i prodaje polisa naročito se pojačao posljednjih dana.

Svjedoci smo ovih dana bili i da nevrijeme u samo nekoliko minuta može umanjiti rod na usjevima ili potpuno ih uništiti. Prema podacima Udruženja osiguravača u Srbiji najviše poljoprivrednih osiguranika ima klasično osiguranje koje štiti od požara, grada i groma – čak 90 %. Mali dio usjeva je osiguran od oluje, jesenskog ili proljetnog mraza, poplave ili gubitka količine i kvalitete ploda što spada u dopunske polise koje se kupuju uz osnovnu.

Iz DDOR-a navode kako cijena osiguranja usjeva i plovila varira u zavisnosti od lokacije parcela i rizika koji su prisutni na određenom području. »Osiguravajuće kompanije procjenjuju rizik na temelju različitih faktora, kao što su geografska lokacija, povijesni podaci o vremenskim uvjetima, moguće prirodne nepogode, kao i druge faktore koji mogu utjecati na uspješnost usjeva. Na osnovu ovih procjena određuju se tarife za osiguranje na različitim parcelama.« Kod poljoprivrednog osiguranja je važno napomenuti kako procjenu štete rade agronomi, a ne agenti osiguranja.

Jedino osiguranje koje naplaćuje štetu na automobilu od nevremena, tj. leda ili pada drvetu ili nekog drugog predmeta na vozilo je auto Kasko polisa. U slučaju da je šteta načinjena na javnoj površini, a vlasnik ne posjeduje ovo osiguranje, nadoknadu štete ima pravo dobiti od onoga u čijoj je nadležnosti javna površina.

»Ako je to Gradsko zelenilo onda se poziv upućuje njima, oni šalju svoju službu i prave zapisnik. Trebalo bi pozvati i policiju, ali se nerijetko događa da nema dovoljno patrola koje bi izašle na mjesto štete jer obično nije riječ o jednom slučaju, ali bez obzira na to šteta svakako mora biti isplaćena. Ako je stablo recimo u dvorištu stambene zgrade, onda se šteta zahtijeva od te stambene jedinice i nerijetko podrazumijeva dugotrajne i mukotrpne sudske procese«, objasnila je za *Danas* glavna urednica magazina *Svijet osiguranja* **Vesna Lapčić**.

Zbog neizbježnih klimatskih promjena koje utječu na našu sredinu i povećavaju učestalost ekstremnih vremenskih događaja koji uzrokuju značajne gubitke i štetu, osiguravajuće kompanije se suočavaju s novim izazovima i potrebom da izmijene osiguravajuće pokriće kako bi adekvatno zaštitile svoje klijente od ovih rizika, ističu iz DDOR-a. Navode oni i da su postojale situacije u prošlosti koje su bile slične, ali nikada nisu bile tako ozbiljne kao nedavne oluje.

Radi potrebe pisanja teksta kontaktirali smo i druge osiguravajuće kuće, no do zaključenja broja od njih nam nije stigao odgovor.

J. D. B.

Prvo desetljeće Hrvatske u Europskoj uniji (V.)

Reforme javne uprave stalni izazov

Proces pridruživanja EU 2001. označio je i početak usklađivanja sa standardima lokalne samouprave Vijeća Europe kada je donesen Zakon o lokalnoj (područnoj) regionalnoj samoupravi i otpočinjanje decentralizacije. Među ključnim problemima koji su pratili transformaciju hrvatske javne uprave bili su izostanak strateškog planiranja (ili njihovo donošenje samo forme radi), nedostatak javnih politika i evaluacijskih studija utemeljenih na dokazima

Reforma javne uprave bila je važan dio obveza koje je Republika Hrvatska morala ispuniti kako bi stvorila preduvjete za ulazak u punopravno članstvo, a također je bila i preduvjet uspješnog vođenja pregovora i ispunjavanja ostalih obveza u procesu europskih integracija. Reforma javne uprave započela je osamostaljenjem Hrvatske, intenzivirala se tijekom razdoblja pregovora, a i nakon ulaska u Europsku uniju reforme se nastavljaju i ostaju kao trajni izazov i zadatak.

O stanju javne uprave vode se i dalje rasprave, kako u Hrvatskoj tako i drugim državama, u cijelom svijetu. Prema prof. dr. sc. **Ivanu Kopriću** to je odraz važnosti javne uprave u životu ljudi i funkcioniranju društava kao i problema koje suvremena društva imaju s javnom upravom.

Faze razvoja javne uprave

U radu pod nazivom »Reforma javne uprave u Hrvatskoj: ni bolni rezovi ni postupne promjene – nužna je nova upravna paradigma«, profesor Koprić je pisao o reformama o javnoj upravi od razdoblja društvenog samoupravljanja pa do 2016. godine. Prema njegovoj klasifikaciji Hrvatska javna uprava se nakon osamostaljenja razvijala u četiri faze – faza utemeljenja (1990.-1993.), stabilizacija (1993.-2001.), europeizacija (2001.-2008.) i modernizacija (poslije 2008.). Stvaranje modela javnog upravljanja usredotočenog na sustav, a ne na javne poslove i usluge građanima započeo je 1993. godine kada je donesen novi Zakon o sustavu državne uprave koji je zamijenio Zakon o upravi iz 1978. odnosno iz starog socijalističkog i samoupravnog doba. Ovim se zakonom pored ranije formiranih ministarstava i državnih upravnih organizacija stvaraju županijski uredi organizirani u novoformiranim županijama. Ukupno je osnovano 175 županijskih ureda koji su u 107 mjesta imali 779 ispostava s oko 7000 službenika. Tim su reformama župan i županije uspostavljeni kao ključne institucije u hijerarhiji javne uprave kroz koje se integrira lokalna samouprava i državna uprava. Uz 20 županija osnovano je 418 općina i 69 gradova, pa se broj lokalnih jedinica upeterostručio. Kasnije je broj gradova

povećan na 122, a broj općina na 423. Ovo razdoblje obilježeno je fragmentacijom, hipertrofijom kontrolnih ovlasti viših razina, lokalni prihodi su drastično smanjeni, a lokalne ovlasti reducirane.

Proces pridruživanja EU 2001. označio je i početak usklađivanja sa standardima lokalne samouprave Vijeća Europe kada je donesen Zakon o lokalnoj (područnoj) regionalnoj samoupravi i otpočinjanje decentralizacije, piše prof. dr. sc. Koprić. Promjene Ustava iz 2000. i 2001. su postavile vrlo široke temelje lokalne autonomije i redefinirale i reducirale ulogu županija.

Županije su izgubile status u sustavu državnog upravljanja i postale isključivo lokalne samoupravne jedinice drugoga stupnja, a župan je ostao isključivo lokalni izvršni dužnosnik kojeg bira županijska skupština kojoj i odgovara.

Ukinuti su i županijski uredi kao administrativna osnova moći dotadašnjih župana, a umjesto njih osnovan je za teritorij pojedine županije jedan prvostupanjski ured državne uprave s reduciranim poslovima državne uprave i upola manjim brojem zaposlenih.

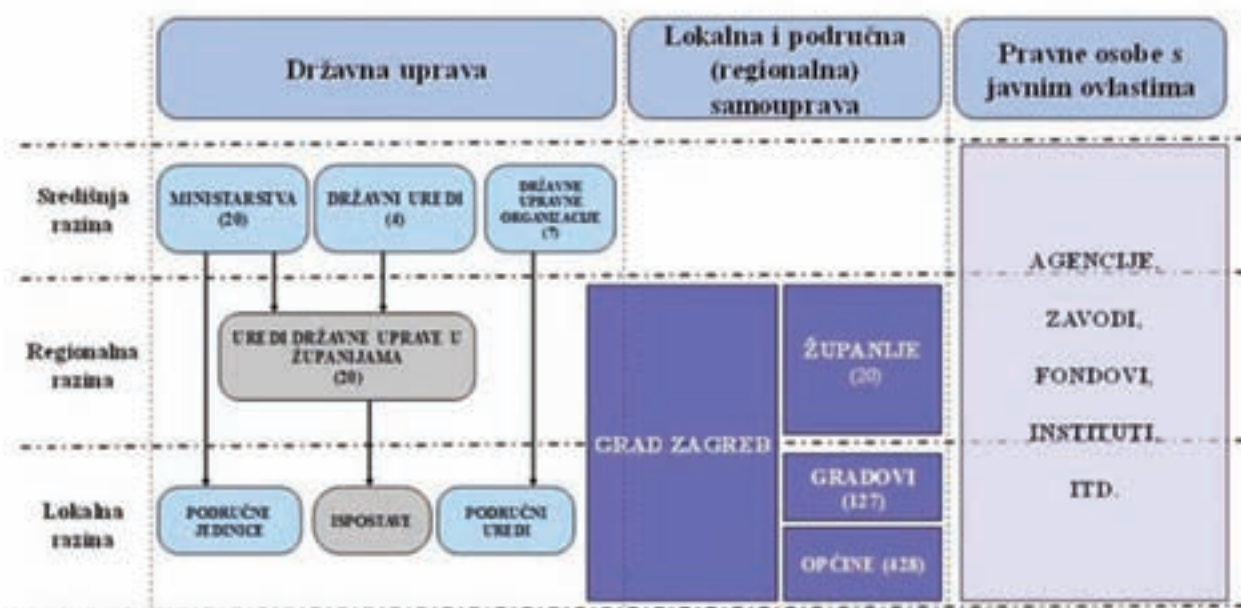
Usklađivanje s Europskom unijom

Od dobijanja statusa kandidatkinje 2004. jedan od ključnih zadataka Hrvatske je bio usklađivanje zakonodavstva s europskom pravnom stečevinom.

Reformski zadaci bili su postavljeni u šest redovito kontroliranih sektora: demokracija i vladavina prava, javna služba i upravno pravo, sustav javnog integriteta, upravljanje i kontrola javnih rashoda, javna nabava te oblikovanje javnih politika i koordinacija. EU je u projekte reforme javne uprave u Hrvatskoj uložila oko 1,6 milijardi eura, čemu su se pridružile druge međunarodne organizacije i zemlje donatori koje su također financirale velik broj projekata, navodi profesor Koprić.

Ključnim momentom modernizacije hrvatske uprave smatra se Vladino usvajanje Strategije reforme državne uprave u razdoblju 2008. – 2011. koja je sadržavala niz modernizacijskih ciljeva i mjera. Prema procjeni Ministarstva

Javna uprava u Republici Hrvatskoj

uprave oko 89 posto reformskih mjera iz ove Strategije je u trenutku donošenja nove strategije bilo ostvareno u cijelosti ili djelomično ili je bilo u postupku ostvarenja. Novu Strategiju razvoja javne uprave (za razdoblje 2015.-2020.), Sabor je donio uglavnom pod pritiskom EU i potrebom da se osigura pristup sredstvima EU.

Ova je Strategija imala 17 ciljeva u područjima pružanja javnih usluga, ljudskih potencijala u javnoj upravi te sustava javne uprave, i 48 reformskih mjera.

Nova Vlada formirana 2016. je reducirala broj ciljeva na tri – učinkovita javna uprava usmjerena na korisnike, razvijeni ljudski potencijali za učinkovitu javnu upravu i kvalitetne i informatizirane javne usluge, te osnovala tri komisije za koordinaciju ovih reformskih aktivnosti.

Ova je Vlada do novih izbora iste godine u rujnu uspjela stvoriti razgranatu mrežu javnih agencija od oko 80 organizacija na državnoj razini i još 40-ak na nižim razinama, stvoren je sustav stručnog usavršavanja javnih službenika, razvio se niz oblika uključivanja privatnog sektora u obavljanje javnih službi i drugo.

Među ključnim problemima koji su pratili transformaciju hrvatske javne uprave Koprić navodi izostanak strateškog planiranja (ili njihovo donošenje samo forme radi), nedostatak javnih politika i evaluacijskih studija utemeljenih na dokazima.

Osim toga bila je raširena niska motivacija službenika, politizacija javne službe, nedovoljno poznavanje mehanizama motivacije, slaba razina upravnog profesionalizma, nepostojanje sustava obrazovanja za rad u javnoj upravi te autoritarna i birokratska kultura javnog sektora, navodi Koprić.

Reforme se nastavljaju

U svom radu pod nazivom »Ključne reforme javne uprave u R. Hrvatskoj pod utjecajem pristupanja EU«, iz 2022. **Gita Franković** je kao ključne reforme koje je Hrvatska provela

izdvojila »reformu lokalne i regionalne samouprave, reformu državne uprave te reformu u sustavu javnih službenika«. Ciljevi reformi su bili usmjereni ka smanjenju decentralizacije, razvijanju demokracije te općenitoj reorganizaciji lokalne i regionalne samouprave. Najznačajniji korak u postupku provođenja reforme je bio potpuna ratifikacija Europske povelje o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, dok je reforma državne uprave najznačajniji učinak ostvarila agencifikacijom, navodi Franković.

Agencifikacija je djelovala u nekoliko valova, počela je minimalnom agencifikacijom, nastavila se intenzivnim osnivanjem agencija te je u trećem valu, ukidanjem određenog dijela agencija, postignut kompromis. Mjerama agencifikacije i deagencifikacije – umanjena je centralizacija i rasterećena državna uprava. Reforma državne uprave je pak utjecala pozitivno na način donošenja i provedbe javnih politika, u javnom odlučivanju je smanjen utjecaj vodećih političkih tijela, porasla je stručnost ljudskih kapaciteta u upravi te je povećano sudjelovanje zainteresirane javnosti u postavljanju javnih politika na dnevni red te njihove pripreme i donošenja. Kao jedna od slabijih točaka reforme u hrvatskoj upravi ostao je sustav javnih službenika, prije svega na planu profesionalnosti, te nejednakosti u plaćama javnih službenika koja je posljedica prevelike fragmentacije i neujednačenosti javnog sektora, zaključila je Franković.

Procesi reforme javne uprave nastavljeni su i kasnije pa je tako Hrvatska izradila, a Europska komisija usvojila Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026. U sklopu ovog plana u komponenti koja se tiče javne uprave, pravosuđa i državne imovine predviđene su četiri osnovne reforme javne uprave. To su unaprijeđenje postupka zapošljavanja u državnoj službi, novi model plaća u javnim službama, digitalna transformacija konzervatorskih podloga i arhivskih zapisa te funkcionalna i održiva lokalna samouprava. Reforme se trebaju provesti kroz investicije u vrijednosti od oko 70 milijuna eura.

J. D.

Zoran Vakula, glavni meteorolog Hrvatske radiotelevizije

Poljoprivrednici će teško opstati bez sustava navodnjavanja, zaštitnih mreža. Zbog često blagih zima vegetacija će počinjati ranije, ali i biti podložnija štetama od mraza pa mogu biti manji prinosi. Toplinski valovi negativno će djelovati na zdravlje ljudi, a i biljke i životinje doživljavat će češće toplinske stresove

»Priroda teži ravnoteži i u toj težnji poprima i ekstremna stanja«

Intervju vodila: Jelena Dulić Bako

Nedavna olujna nevremena koja su pogodila zemlje u okruženju, a kod nas najviše Srijem fokus su stavila na praćenje vremenske prognoze. U svakodnevnoj konverzaciji čak se ustalila i nova riječ – superćelijski oblak. Što to u stvari znači, zašto su nam došle toliko razorne oluje, donosi li nam budućnost i njihovu učestalost kao i o drugim pitanjima koja se tiču prognoziranja vremena razgovarali smo s glavnim meteorologom Hrvatske radiotelevizije **Zoranom Vakulom**.

Meteorolog je on koji skoro 30 godina prognozira vrijeme na HRT-u, a uz stručna priznanja koja ima, ne nedostaje mu ni priznanje publike koja ga voli vidjeti na malim ekranima jer na svojstven način prenosi poruku. Tako je

i nama slikovito objasnio da svaka prognoza ima vjerojatnost ostvarivanja, jer kad bi bila 100 % točna zvala bi se dijagnoza.

Kroz razgovor s njim otkrili smo i druge načine kako popularizira meteorologiju. Piše meteorime, meteokarikature, meteostrip te meteoslikovnice na temelju kojih su postavljene i kazališne predstave za djecu, a najavljuje i snimanje animirane serije.

► **Jesu li nedavne oluje posljedica klimatskih promjena i očekuju li nas u budućnosti sve izraženije vremenske nepogode?**

Ne možemo samo tako »olako« tvrditi da su baš te nedavne oluje u Hrvatskoj i okolici izravna posljedica

klimatskih promjena. Podjednakih, više ili manje izraženih oluja, bilo je i u prošlosti. No, vrlo je vjerojatno, čaki gotovo pa sigurno, da su klimatske promjene i globalno zatopljenje »krivi« za povećanje i učestalosti i intenziteta oluja i drugih ekstremnih vremenskih uvjeta koji se događaju kojegdje po svijetu. U odviše zagrijanoj atmosferi lakše dolazi do stvaranja olujnih procesa i ima više energije za njihovo jačanje. Priroda teži ravnoteži i u toj težnji poprima i ekstremna stanja...

Dokaza o tome koliko nam je toplije nego prije ima napretek. Jedan od primjera odstupanja srednje sezonske i mjesečne temperature zraka za neke hrvatske gradove – predstavnike većih regija – nalazi se i u internet-skom Meteokutku HRT-a (<https://vrijeme-i-promet.hrt.hr/meteo-kutak/koliko-nam-je-prosjecno-toplije-nego-prije-1491930>).

Nastavimo li se zagrijavati, za očekivati je – i prilagođavati nam se – još učestalijim i izraženijim vremenskim nepogodama.

► Što su superćelije i je li to novonastali pojam?

Najkraće – superćelija je olujni oblak. I to »opak«. S njim imamo jaaaako nepovoljne vremenske uvjete – ne samo pljuske s grmljavinom i olujnim čak i orkanskim vjetrom, nego i tuču, čak i pijavice – tornada. Srećom, takvi oblaci nisu česti.

Općenito, takvi oblaci nastaju u nestabilnoj atmosferi, kad na odviše zagrijanu podlogu dolazi hladan zrak. Topao i vlažan zrak se diže te dolazi do hladnog i suhog, kojem predaje vlagu pa se oblak još više uzdiže, čak i više od 12, 15 km u zrak. Osim tog jakog uzlaznog-vertikalnog strujanja-vjetera, postoji i horizontalni vjetar te tzv. smicanje vjetera po visini. Naravno, kad kapljice ili kristalići leda u oblaku dovoljno otežaju i počnu padati – postoji i silazno gibanje. Sve ovo se događa u »običnom« olujnom oblaku, a u superćelijskom je sve još prostranije i intenzivnije.

Superćelija nije novonastali pojam. U znanstvenoj terminologiji poznat je već dugo. U medijima ga nismo koristili jer ne mislim da on pomaže razumijevanju vremena. Nije li dovoljna najava pljuske s grmljavinom, tuče, olujnog nevremena i još upozorenja na opasne vremenske pojave?!

► Zabrinjava li Vas globalno zatopljenje? Zvoni li nam crveni alarm?

Kao i prognoze i upozorenja – djeluje mi i da globalno zatopljenje i klimatske promjene mnogi olako shvaćaju. A stanje jest zabrinjavajuće. Neki, čini mi se prilično malobrojni – trude se smanjivati negativno djelovanje na svijet koji nas okružuje, ali oni koji bi mogli znatno više djelovati to ne čine zbog kojekakve kratkoročne privatne koristi, ne misleći na cjelokupno društvo i buduće generacije.

Klimatske promjene su problem koji ne možemo zanemarivati. Ne možemo ga ostaviti za buduće generacije. Živimo u kritičnom trenutku povijesti, »A koji nije?!«, prigovorit će neki, pa i dobronamjernici. Sasvim je normalna briga za dom, ne samo naše obitelji, nego bi trebala biti i za naš zajednički dom – Zemlju. Vremena za promjene imamo, ili barem tako želimo misliti.

Naravno, kao i sve oko nas, klimatske promjene možemo gledati samo negativno, katastrofično, ali i pozitivnije. Primjerice, dokazano je kako klimatske promjene potiču društvo na iznalaženje novih rješenja, novih oblika proizvodnje i potrošnje, povezivanje politika i suradnju različitih sektora, razvoj eko-inovacija i novih zelenih radnih mjesta, veće korištenje obnovljivih izvora energije – solarne, vjetrene, hidro, što dovodi do energetske učinkovitosti i smanjenja emisija stakleničkih plinova...

► Kako će se ono u budućnosti manifestirati na našem području, odnosno u Istočnoj Hrvatskoj i Vojvodini?

Postoje razne projekcije budućeg stanja atmosfere i prema svima nam slijedi prilagođavanje novim okolnostima – u prosjeku vjerojatno još toplijem i sušnijem vremenu, ali uz povremena razdoblja s obilnijom kišom, olujnim nevremenima... Poljoprivrednici će teško opstati bez sustava navodnjavanja, zaštitnih mreža. Zbog često blagih zima vegetacija će počinjati ranije, ali i biti podložnija štetama od mraza pa mogu biti manji prinosi. Toplinski valovi negativno će djelovati na zdravlje ljudi, a i biljke i životinje doživljavat će češće toplinske stresove. U kombinaciji sa sušom povećat će se vjerojatnost požara. Istodobno, zbog toplije klime moći će se uzgajati kulture koje do sada nisu, a dulja sezona rasta može omogućiti i veće prinose.

► Koliko je meteorologija važna za funkcioniranje svijeta i zauzima li ona prikladno mjesto u društvu?

Mnogi nisu ni svjesni koliko im meteorološka informacija koristi ili može koristiti u svakodnevnom životu. Pritom ne mislim samo na vremensku prognozu, koja je danas dostupna kao nikada prije, nego i na mnogobrojne analize, studije, proračune mogućih ekstremnih meteoroloških elemenata bez kojih nije dobro početi gradnju, proizvodnju...

A kod vremenske prognoze je zanimljivo primijetiti kako su već desetljećima radijske i televizijske emisije s njom među najslušanijima i najgledanijima u programima ne samo HRT-a, nego i drugih medijskih kuća.

► Kakvo nas vrijeme očekuje do kraja ljeta i hoće li još biti ovakvih olujnih nepogoda?

Prognoze za nastavak ljeta su i dalje prilično postojane te daju veliku vjerojatnost još jednog iznadprosječno toplog mjeseca, uz mogućnost još ponekog toplinskog vala koji može utjecati na zdravlje.

Pritom će početak kolovoza u našem dijelu Europe još biti prilično promjenljiv, uz povremenu kišu, pa i u obliku pljuske koje može pratiti grmljavina, gdjekad i tuča, pa i olujno nevrijeme. Nadam se – slabijeg intenziteta od onih koje smo imali u srpnju. No, za detaljnije i pouzdanije prognoze – i osobito upozorenja na opasne vremenske pojave – preporučam redovito pratiti aktualne prognoze stručnjaka nacionalnih autoriteta na području meteorologije. U Hrvatskoj DHMZ-a – Državnog hidrometeorološkog zavoda, a u Srbiji RHMZ-a – Republičkog hidrometeorološkog zavoda.

Ostvare li se trenutačno prilično vjerojatne prognoze – drugo i treće desetodnevje kolovoza u većini će krajeva

ovog dijela Europe biti najstabilniji dio ovogodišnjega ljeta.

► **Meteorolog ste s bogatim stažom. Koliko je napredak tehnologije olakšao prognozu vremena i jesu li ljudi sada zahtjevniji što se tiče prognoze?**

Razvoj tehnologije omogućio je veliki napredak u meteorologiji, ali su u međuvremenu i ljudi postali zahtjevniji.

Upravo naglim razvojem tehnologije posljednjih desetljeća, ponajviše računala i računalnih programa, te meteoroloških radara i satelita – i meteorologija se znatno unaprijedila, posebice vremenska prognoza.

Današnje vremenske prognoze su puno pouzdanije nego sredinom 90-ih godina 20. stoljeća, kad sam počeo raditi. Naravno, prognoze svih meteoroloških elemenata nemaju istu tendenciju poboljšanja, ali u »grubo« bi se

moglo reći kako je danas prognoza za 7., 8. dan prognoze pouzdana kao prije 30-ak godina za 3., 4. dan unaprijed. Tada se imalo dnevno 1 izračun 1 globalnog modela atmosfere dnevno, pa 2 dnevno – koji su se temeljili na podacima izmjenjenim na meteorološkim postajama. Kasnije su se sve više počeli koristiti satelitski podaci mjerenja, koji su omogućili znatno veću pokrivenost i spoznaju aktualnog vremena. A što je kvalitetnije početno, stvarno stanje atmosfere – za očekivati je i kvalitetniju prognozu njezinog budućeg stanja. Naravno, pritom ne zanemarujući teoriju kaosa koja je neizbježna u tim izračunima.

Danas svakodnevno, i to nekoliko puta dnevno, imamo više stotina izračuna različitih modela atmosfere pa prognoziramo na temelju ansambl prognoza. Njihov je napredak u drugom dijelu 90-ih bio skokovit, zatim se prilično usporio.

U prosjeku se pouzdanost prognoza smanjuje što je dan prognoze dalji od trenutku prognoziranja. Ima smisla detaljnije prognozirati po mjestima za 2-3 dana unaprijed; zatim manje detaljno prognoze po manjim područjima, primjerice za središnju, istočnu i gorsku Hrvatsku, te unutrašnjosti Istre i Dalmacije, sjeverni, srednji i južni Jadran i za 4-5 dana unaprijed, a za veća područja s općenitijim prognozama i 6-7 dana, primjerice za kopneni i primorski dio Hrvatske. Stoga takve prognoze postoje i u HRT METEO – aplikaciji za pametne mobilne telefone, koja postoji još od 2016. godine i specifična je po subjektivnim prognozama meteorologa DHMZ-a i HRT-a. Osim njih, ima i mnogobrojne meteorološke informacije aktualnog vremena te uvijek dostupne prometne informacije HAK-a, uključujući i web-kamere. Baš su u tijeku pripreme za osvježavanje HRT METEO i dopunu s još nekim za svakodnevni život korisnim informacijama ne samo iz DHMZ-a, nego i još nekih hrvatskih institucija.

► **Koliko su točne mobilne aplikacije s prognozom vremena?**

Mnogi »paušalno« prate aplikacije i ponašaju se po onoj »pamtim samo sretne dane«, pa neke neumjereno hvale ili kude. Nema savršene, ni idealne, samo manje ili više loše. Gotovo sve aplikacije na tržištu imaju računalne prognoze – izravne rezultate nekog modela atmosfere, koje nedovoljno upućenima daju lažnu sigurnost u mogućnost kvalitetnog prognoziranja po mjestima čak i više tjedana unaprijed. A mi u situacijama s ciklonom u našoj blizini, kad je atmosfera nestabilna, nerijetko ni za tekući dan ne možemo precizirati hoće li, kada, gdje i koliko biti oborine. No, kod stabilnih i dugotrajnih ljetnih anticiklona možemo pouzdano prognozirati po danima i tjednima, čak i 2, katkad i 3 unaprijed.

► **Pred kamerama ste opušteni i djeluje kao da nemate tremu, no struka Vam je meteorologija, a ne novinarstvo. U čemu više uživite – prognoziranju ili prenošenju prognoze putem malih ekrana?**

Hvala za praćenje i ocjene. Treme je bilo, ali je s godinama nestala. Uostalom, počeo sam pripremati prognoze i pojavljivati se najprije glasom, zatim i stasom na HRT-u još 1996. godine. Od tada brinem i o meteorološkom sadržaju na mnogobrojnim medijskim platformama HRT-a.

Imam sreću da se bavim poslom koji volim, i da kao meteorolog na HRT-u radim mnogo toga što sam počeo još tijekom slobodnih aktivnosti u osnovnoj školi, gdje sam se bavio novinarstvom, recitiranjem, glumom, vođenjem priredbi te pripremom scenarija, knjiga snimanja, snimanjem i montiranjem filmova. Već nekoliko godina postupno smanjujem rad ispred kamera i prepustam prenošenje prognoza putem malih ekrana mlađim kolegicama i kolegama, a ja više radim posao urednika iza kamera. Ako se pozornije analizira može se vidjeti kako HTV svakodnevno ima oko 30 minuta premijernog meteosadržaja na HTV1 i HTV4, a s reprizama emisija »Vrijeme Hrvatska«, »Vrijeme Europa« i »Vrijeme svijet« svakodnevno i više od 90 minuta. Kao nijedna televizija u ovom dijelu Europe, pa i šire. Osim televizije, koja puno meteoroloških informacija svakodnevno emitira i na teletestu – tu su i druge medijske platforme koje korisnicima svakodnevno omogućuju informacije o vremenu – radio, i to ne samo na nacionalnom nivou, nego i na regionalnom, zatim internet i aplikacija HRT METEO. Ponosan sam na kvalitetu i opsežnost meteorološkog sadržaja HRT-a.

► **Izdali ste nekoliko meteoslikovnica, u vrijeme korone objavili ste zbirku meteorima, a nedavno imate i svoju nakladu – Naklada Vakula. Što je sljedeće što nam spremate?**

Da, osim na HRT-u, gdje obavljam posao urednika koji skrbi o meteorološkom sadržaju, i u slobodno vrijeme trudim se promovirati meteorologiju. Između ostaloga, i pisanjem i objavljivanjem meteorima, meteokarikatura, meteostripa te meteoslikovnica. Kako ne bih ovisio o drugima, pokrenuo sam Nakladu Vakula, pa sam postao i izdavač/nakladnik. Nakon prve zbirke meteorima *Rimovane meteoprognoze u doba koronaviroze*, čiju je objavu pomogla Općina Pitomača i promocija je bila u rodnoj kući pjesnika **Petra Preradovića**, nedavno Interpretacijski centar *Kuća Petra Preradovića* u Grabrovnici pokraj Pitomače – sada pripremam novu zbirku *Vjerske teme i vrijeme – meteorima o svecima i blagdanima*, u kojoj ću pojasniti razlike između pučkih izreka o vremenu u kojima se spominju vjerski blagdani i vremenskih prognoza koje sam na neke vjerske blagdane pisao u rimi, ali na temelju znanstvenih prognostičkih izračuna.

Također, pripremam tekstove za nove »pasice« i »table« prvog hrvatskog, možda i šire, stripa na temu meteorologije, koji sam zahvaljujući kolegi **Krešimiru Biuku**, poznatom strip-majstoru, prije nekoliko godina počeo objavljivati na internetskim meteorološkim stranicama HRT-a. Nadam se da će se jednog dana taj strip pojaviti i u obliku knjige, kao i zbirka meteokarikatura – karikatura na temu meteorologije, koje mi šalju karikaturisti iz Hrvatske i okolice pa ih u cilju dodatne promocije meteorologije objavljujem na internetskim stranicama HRT-a. Najviše slobodnog vremena posvećujem *Vremenastim pričama* – serijalu meteoslikovnica – slikovnica o meteorologiji – koji sam zamislio još davno, kad sam počeo gostovati u programima namijenjenima za djecu na HRT-u. No, očito je trebalo vremena da »sazrije« i ostvari se

tek nakon što sam počeo surađivati s Hrvatskim društvom karikaturista. Potaknuti mojim prijedlogom promocije meteorologije i u obliku karikatura na medijskim platformama HRT-a – oni su 2018. godine organizirali čak Međunarodnu izložbu karikatura Zagreb 2018. na temu Meteorologija. Izložba se nastavila »održavati« i dopunjavati na internetskim stranicama HRT-a. Zahvaljujući meteokarikaturama upoznao sam **Nika Titanika** i suradnja je počela, 2021. godine najprije s *Vjetropirastom* i *Oblačastom*, prošle godine *Sunčastom* i *Pahuljastom* pa proljetos s *Kapljicaštom*, a na jesen će s *Munjastom*. U planu je još barem šest meteoslikovnica, između ostalih i jedna baš o klimatskim promjenama. Slikovnice se već nalaze u mnogobrojnim knjižnicama, a mogu se kupiti i u knjižarama, te na promocijama i preko mrežnih stranica Naklade Vakula, na kojima se nalazi i *Pedagoški osvrt na meteoslikovnice*, koji je napisala **Marija Pepelko**, profesorica savjetnica za hrvatski jezik.

Iskustva s promocija su pozitivna, kao i većina kritika koje do mene stižu od onih koji su pogledali meteoslikovnice. Ponosan sam i na pohvale stručnjaka – i meteorologa i onih koji se bave izdavaštvom. Mnogi hvale ilustracije, za koje je »kriv« Nik Titanik. Negativne kritike se uglavnom odnose na težinu enigmatskog dijela meteoslikovnica, koji je više namijenjen školarcima, pa čak uz suradnju s roditeljima, a manje vrtićancima. Nisam još otkrio tajnu – recept – kako da slikovnica bude prilagođena svima. Djeca se u tom dijelu života jako razvijaju i razlike su često velike i u samo jednoj godini.

Ponosan sam što sve dosadašnje meteoslikovnice postoje i u obliku kazališnih predstava za djecu, što je čak i u svijetu rijedak primjer promocije meteorologije. Naime, od ovog proljeća postoji predstava *Vremenaste igre*, koja se temelji na *Vjetropirastoj*, *Oblačastoj* i *Kapljicaštoj*, još starija je predstava *Tata Slikovnica: Pahuljasta*, koja se najviše igrala tijekom adventa i zime, a najdulje se igra *Tata Slikovnica: Sunčasta*, koja je nedavno nagrađena kao najbolja dječja predstava na kazališnom festivalu *Glu-mište pod murvom* u Skradinu. Za kazališno uprizorenje slikovnica zahvalan sam osobito **Dijani Bolanča**, koja mi je predložila suradnju s **Igorom Baksom** i njegovim *Malim teatrom* pa su *Vremenaste priče* postale dio projekta *Tata Slikovnica*. Osim Igora, u predstavama u alternaciji glume **Mirna Ostrošić** i **Tena Pataky**, a u *Vremenastim igrama* im se priključio i glazbenik **Sebastian Doe**. Suradnja je počela s Centrom za kulturu i informacije Maksimir, gdje je bila prva premijera, a nastavila se sa zagrebačkim KNAP-om, u kojem su bile druge dvije premijere.

I tijekom tih interaktivnih predstava za djecu, kao i tijekom promocija koje sam imao u gotovo svim područjima Hrvatske i već imam prijedloge za sljedeću godinu – uočljivo je veliko zanimanje djece za meteorologiju. Naravno, i znanje, koje se gotovo posvuda barem kod nekih dodatno proširuje. Nadam se da će još i više kada se pojavi i animirana serija temeljena na meteoslikovnicama. Zahvaljujući Hrvatskom audiovizualnom centru – scenarij se već piše.

Foto: Varteks

Započeta restauracija etno salaša u Đurđinu

Budući da dobivena sredstva putem natječaja neće pokriti sve troškove, đurđinski župnik navodi kako imaju obećanu podršku i Hrvatskog nacionalnog vijeća te i drugima upućuje apel za financijsku pomoć

Prije 22 godine u Đurđinu je utemeljen bunjevački etno salaš s eksponatima iz XIX. i XX. stoljeća. Za tu namjenu iskorištena je zgrada pokraj crkve u kojoj se nekoć nalazio župni ured. Na inicijativu ondašnjeg župnika vlč. **Lazara Ivana Krmpotića** ova stara zgrada sačuvana je od rušenja i u njoj su smješteni predmeti koji su korišteni u svakodnevnom životu Hrvata Bunjevaca sa

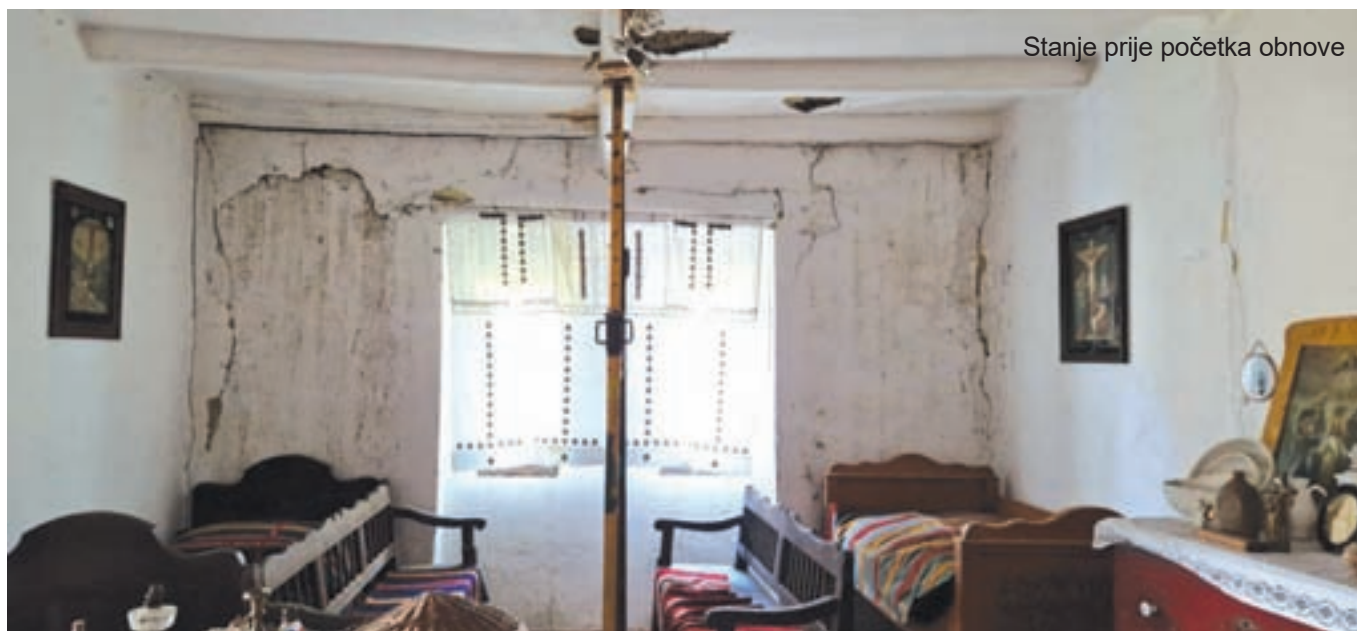
salaša iz okolice Subotice. Iako na autentičan način prikazuje organizaciju nekadašnjeg kućanstva, u etnosalaš se sve ove godine nisu ulagala značajnija sredstva te ga je zub vremena oštetio u tolikoj mjeri da se počeo urušavati.

Zahvaljujući programu prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije osigurano je 20-ak tisuća eura za njegovu obnovu. Radovi na restauraciji salaša započeli su prije tri tjedna, a izvodi ih građevinska firma *Građevinar d.o.o.* iz Subotice.

Potrebno 45.000 eura

Do sada su srušeni stražnji zabat i zid i izgrađeni novi. Započeto je rušenje prednjeg zabata i zida tzv. čiste sobe, a uskoro započinje i uvlačenje izolacije u ostale zidove salaša i pretres krova. Nakon toga u planu je restauracija unutrašnjosti što uključuje dizanje dotrajalog i trulog patosa, betoniranje i postavljanje novog patosa, mazanje plafona blatom, krečenje. Također je predviđena i zamjena dotrajale stolarije i električnih instalacija. Nositelj projekta je župa svetog Josipa Radnika iz Đurđina.

Koliko će se od planiranoga i realizirati đurđinski župnik **Danijel Katačić** kaže da ovisi od količine sredstava koju će dobiti. Budući da dobivena sredstva putem natječaja neće pokriti sve troškove, Katačić navodi kako imaju obećanu podršku i Hrvatskog nacionalnog vijeća te upućuje apel i drugima za financijsku pomoć jer je, kako ističe, obnova ovog etno salaša od značaja za cijelu hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji, a osobito za bunjevačke Hrvate.

Procijenjeno je kako je za kompletnu restauraciju potrebno oko 45.000 eura.

Župnik smatra kako je važno uraditi sve nabrojane poslove na salašu sada dok su radovi u tijeku, jer ga je, kako kaže, strah da će se, ako se nešto ostavi za drugi put, ponovno čekati godinama.

Novčana sredstva potrebna su, navodi on, i za restauraciju eksponata koji su, dok traju radovi, zbrinuti u tavanском prostoru župne kuće.

Salaš je ponovno u vlasništvu župe, a nekoliko godina unazad bio je iznajmljen na korištenje Udruzi bunjevačkih Hrvata *Dužijanca*. »Ove godine napravili smo neke pravne promjene te je UBH *Dužijanca* od župe otkupila parcelu na kojoj se nalazi mala kuća i hangar sa starim strojevima. Zbog povijesne važnosti etno salaš ostao je u vlasništvu župe«, pojašnjava vlč. Katačić.

Sačuvati baštinu

Nakon što se salaš restaurira đurđinski župnik ima novih planova – kaže kako bi ga trebalo obilježiti kao turističku lokaciju od značaja za povijest hrvatskog naroda u našim krajevima.

»Voljeli bismo da njegova uloga bude prepoznata i od krovnih institucija povezanih s hrvatskim narodom u Republici Srbiji te da salaš i za njihove goste bude jedna lokacija koju obavezno treba posjetiti kako bi se osjetilo bilo hrvatskog naroda na prostoru Bačke. Bilo bi hvale vrijedno da u školskom sustavu onih koji imaju nastavu na hrvatskom jeziku posjet salašu bude nešto što se po-

drazumijeva. Također u multikulturalnoj sredini u kakvoj se nalazimo od značaja je međusobno poštovanje povijesti svakog naroda, te se nadam da će na vrata ovog salaša pokucati svi ljudi dobre volje bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost«, kaže đurđinski župnik.

Smatra vlč. Katačić kako je veoma važno sačuvati od zaborava i imati mogućnost pokazati ovako autentično opremljen salaš jer je, kako kaže, salaš mjesto gdje je stasalo sve ono što danas imamo, a značajno je za povijest našeg naroda.

»Na salašu su se rodili ljudi s kojima se danas ponosimo. Jedan od njih je svakako i sluga Božji o. **Gerard Tomo Stantić** rodnom iz Đurđina. Zahvaljujući ljudima koji su radili na salašima danas imamo i *Dužijancu*. Salaš je poput majčinog krila koji je odgojio brojne naraštaje.«

Naveo je đurđinski župnik i misao pokojnog pape Benedikta kojom je opisao vrijednost očuvanja drevne tradicionalne liturgije koju je Crkva u kontinuitetu baštinila od prvih kršćanskih stoljeća sve do danas: »'Ono što je prijašnjim naraštajima bilo sveto, to ostaje i za nas sveto i veliko. (...) Svima nam je na korist očuvati bogatstvo koje je izraslo u vjeri i molitvi Crkve, te mu dodijeliti zasluženno mjesto.' Parafrazirajući te riječi zaista mislim da je od iznimne koristi za bunjevačke Hrvate na ovom području sačuvati od zaborava ono što je tolikim našim pretcima bilo veliko i sveto, a to je obiteljski život na salašu bitno obilježen ne samo radom nego i kršćanskom vjerom. To je baština koju smo od naših starih primili, na koju trebamo biti ponosni i sačuvati je od zaborava!« ističe vlč. Katačić.

J. D. B.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske financira 25 projekata u vrijednosti od 543 tisuće eura koje udruge, župe i hrvatske profesionalne institucije iz Srbije realiziraju s partnerima iz Hrvatske. Obnova etno salaša u Đurđinu jedan je od tih projekata, a kroz naredne brojeve donosit ćemo priče o realizaciji i ostalih.

Krijumčari, žandari i brzi vlakovi

Prošlog tjedna u mjestu zvano Hajdukovo u blizini Subotice, skoro svaki dan su se oružano sukobljavale bande »krijumčara ljudi« i u samom naselju, u borbi za »migrantske teritorije«. Cinično bih mogao kazati: ostvarila se nekadašnja želja jednog od vodećih članova subotičkog DS-a, da njemu ne smeta što će Subotica izgledati »kao New York« – tada je bilo riječi o podizanju visokih zgrada u užem centru grada (što se i danas prakticira), sada je riječ o sukobima mafijaških klanova u borbi za »teritorij« u subotičkim pograničnim šumama. O čemu se zapravo radi?! Krijumčarenje je danas jedna od grana »ilegalne trgovine« koja donosi vrlo veliki profit. Dosad se smatralo da ilegalna trgovina oružjem i opojnim sredstvima (drogama) donosi najveći dobitak (istina i najveće kazne zatvorom ako te uhite i osude). Uvjetno rečeno, svaka osnova za ovakvu djelatnost je zabrana javne prodaje određenih proizvoda odnosno embargo za uvoz određene robe npr. benzina kada je naša zemlja bila pod sankcijama. Primjera radi, dvadesetih godina prošlog stoljeća u SAD je uvedena »prohibicija« – zabrana javne prodaje alkoholnih pića. Onda je počelo krijumčarenje alkoholnih pića, prije svega iz susjedne Kanade. S ovim »biznisom« počele su se baviti razne naoružane poluvojno organizirane skupine nazvane »mafijaški klanovi«. Inače, osnova bilo koje kapitalističke trgovine je da prodavač pokuša maksimalno kontrolirati teritorij na kojem prodaje svoju robu. Tako su na teritoriju grada New Yorka počeli sukobi i oružani obračuni između klanova za kontrolu prodaje alkohola nad određenim dijelovima grada. Nešto slično se dešava u našim šumama, ali sada već i u naseljima na teritoriju grada Subotice u kojima se čak i automatskim oružjem sukobljavaju razne organizirane skupine za krijumčarenje ljudi, ima mrtvih i ranjenih. U prošli petak (28. srpnja) u MZ Hajdukovo je održan sastanak gradonačelnika i šefa subotičke policije s građanima, na kojem je gradonačelnik od ljudi tražio da budu strpljivi, jer će se poduzeti određene mjere.

Krijumčarenje ljudi

Tamo gdje postoje čvrste, određene granice uvijek je bilo i ilegalnih prelazaka granice, često se bježalo iz političkih razloga. Obično su pri tome pojedince ili manje skupine pomagali lokalni vodiči uglavnom besplatno ili iz ideoloških razloga. U Europi je recimo najpoznatiji prelazak iz Njemačke u Švicarsku prije II. svjetskog rata kada su Židovi bježali od nacističkih progona. Paradoksalno je da je posljednjih godina krajnji cilj većine »ilegalnih migranata« Njemačka, pogotovo nakon što je bivša kancelarka ove zemlje objavila politiku dobrodošlice (willkommen politik). Jedan od glavnih putova je vodio kroz Balkanski poluotok i Mađarsku. Zašto baš Mađarsku? Ta zemlja kao

članica EU ujedno je bila zemlja, čuvar tzv. šengenske zone, i tko je dospio u takvu zemlju mogao se slobodno, bez ograničenja na granicama, kretati unutar EU. U to vrijeme, odlazeći npr. u Segedin, i vlastitim očima smo mogli vidjeti veće grupe »ilegalnih migranata« (većinom mladih ljudi) kako se kreću pješice na autocestama ili pokraj željezničkih tračnica. Situacija u susjednoj državi postala je sve nesnošljivija i Vlada je 2015. donijela odluku da izgradi žičanu ogradu počevši na granici sa Srbijom. Gradnja je počela 13. srpnja iste godine, a početkom rujna izbio je prvi ozbiljni sukob na drumskom graničnom prijelazu Horgoš – Röszke, između mađarske policije i veće (organizirane) grupe »ilegalnih migranata«. Naša policija je tada bila prisutna, ali nije se miješala. Određeni dio rukovodstva EU tada je optužio Mađarsku zbog gradnje ograde. Tada je počeo biznis krijumčarenja ljudi, naravno za novac. Trenutno je to najisplativija »crna djelatnost« u kojoj sudjeluju stranci, ali i lokalni pomagači. U slučaju uhićenja čeka ih mnogo manja kazna nego u slučaju šverca droge ili oružja.

Velika operacija snage sigurnosti

Nedavno (7. srpnja) su se u Budimpešti sastali treći put predsjednik Srbije, kancelar Austrije i premijer Mađarske da se dogovore oko zajedničkog rješavanja problema »ilegalnih migranata«. Vjerojatno, osim nedavnih događaja u Hajdukovu, i to je bio razlog da u utorak (1. kolovoza) rano ujutro u tri sata Ministarstvo unutarnjih poslova poduzme dosad najveću akciju u subotičkim šumama. Po izjavi puikovnika ministarstva koji je koordinirao akciju u kojem je sudjelovalo preko 800 pripadnika milicije, žandamerije i specijalnih antiterorističkih snaga kao i dva helikoptera, uhićeno je preko 300 ljudi, što migranata ali i pomagača krijumčara, zaplijenjeno je automatsko i obično oružje kao i municija. Broj uhićenih će biti veći, jer akcija i dalje traje. Kakve veze sve ovo ima s brzim vlakovima? Gradilište je upravo u ovim šumama i možda će trebati graditelje osiguravati i vojska.

Pronatalitetna mjera Grada Subotice

Od 1. rujna besplatan vrtić

Samo nekoliko gradova i općina u Srbiji može se pohvaliti pronatalitetnom mjerom besplatnih vrtića, a od 1. rujna na njihov popis bit će dodan i Grad Subotica. Na prijedlog gradonačelnika **Stevana Bakića** svih 4500 djece koja pohađaju gradsku predškolsku ustanovu *Naša radost* i vrtiće pri osnovnim školama u Đurđinu i Čantaviru bit će oslobođeno plaćanja, a sufinancirat će se i računi iz privatnih vrtića s 10.000 dinara. Ovo pravo u privatnim vrtićima stječu djeca čija su oba roditelja zaposlena, državljani su Srbije i imaju ukupni mjesečni prihod do 200.000 dinara.

»Stabilnim financijama, dobrom racionalizacijom proračunskih sredstava i postavljanjem prioriteta omogućili smo, tako, za više od 4500 naših najmlađih sugrađana besplatan boravak u vrtićima *Naše radosti* uz sve druge socijalne usluge koje plaćamo na razini grada – od personalnih asistenata, do dnevnog boravka za djecu i mlade ometene u razvoju, usluge stanovanja uz podršku, kao i pomoć trudnicama i majkama za rođenje prvog djeteta«, kazao je gradonačelnik Subotice.

U Subotici je Grad do sada financirao 80 % iznosa troškova vrtića, a za treće i svako sljedeće dijete nije se plaćalo ništa.

Prvu pronatalitetnu mjeru besplatnih vrtića u Srbiji uveo je Grad Zaječar još 2015., provodi je i Novi Sad, Općina Ruma, Indija, Beočin, Odžaci, Ljig i Raška, a od jeseni je najavljena i za Općinu Kučevo i Grad Beograd.

J. D. B.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONIJETIM RJEŠENJIMA
DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE O
PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ**

Dana 31. 7. 2023. donijeta su rješenja pod brojevima IV-08/I-501-137/2023, IV-08/I-501-138/2023 i IV-08/I-501-139/2023 kojima se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš sljedećih projekata:

1. Magistralni vodovod Subotica – Tavankut s rezervoarom, crnom stanicom u Mirgešu i pripadajući distributivni sistem – distributivna mreža Gornji Tavankut, na katastarskim parcelama 10721, 10705, 7187, 7875, 10722, 10713, 10714, 7406, 10715, 10723, 7470, 4481, 4083, 4167 i 4441 KO Tavankut;

2. Magistralni vodovod Subotica – Tavankut s rezervoarom, crnom stanicom u Mirgešu i pripadajući distributivni sistem – distributivna mreža Donji Tavankut,

na katastarskim parcelama 10693, 10699/1, 10646, 10718, 6668, 6157, 10717, 6185, 10698, 10696, 10685/1, 6929, 6890, 5421, 6937, 5375, 5485, 5432, 5452, 5399/2, 6958, 5347, 5513, 5484, 5521/1, 5562 i 5317 KO Tavankut;

3. Magistralni vodovod Subotica – Tavankut s rezervoarom, crnom stanicom u Mirgešu i pripadajući distributivni sistem – distributivna mreža Mirgeš, na katastarskim parcelama 902/2, 10693, 10691, 363, 538, 10692, 10694, 753, 10689/3, 754, 755, 902/3, 902/1, 772, 839, 901, 838, i 870 KO Tavankut; k.p. 41117 i 41052 KO Donji Grad.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-137-2023.pdf;

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-138-2023.pdf;

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-139-2023.pdf.

Posljedice olujnog nevremena u Srijemu

Nestašica crijepa i majstora

»Mnogi naši susjedi imali su problema s pronalaskom crijepa jer ga nisu imali gdje kupiti. Posuđivali su jedni od drugih, snalazili se kako su znali«, kaže Ljiljana Đurić

U Srijemu se još uvijek saniraju posljedice i zbraja šteta olujnog nevremena koje je prije dva tjedna poharalo srijemske općine. Kao što smo već pisali, izvanredna situacija proglašena je u Rumi, Srijemskoj Mitrovici i Šidu. Stanje nakon nevremena nije nimalo zavidno. Velika je materijalna šteta na javnim ustanovama, školama, vrtićima, krovštima, stambenim i poslovnim zgradama, privatnim kućama i pomoćnim objektima. Također, olujni vjetar nanio je štetu na javnim zelenim parkovima u kojima su uništena brojna stabla te na poljoprivrednom zemljištu. Mještani su prvo počeli sanirati štetu na svojim kućama, bojeći se nove oluje i curenja. Saniran je veći broj kuća s manjim oštećenjima, ali još uvijek ima objekata koji čekaju svoju obnovu. Dodatno opterećenje je nabava crijepa kojeg na tržištu nije bilo dovoljno, kao i nedovoljan broj majstora za sanaciju krovštima.

Najtraženiji materijal za krovštima

Već u prvim danima nakon nevremena povećala se potražnja kako za crijepom tako i za pratećim materijalom za sanaciju krovštima.

Ono čega u ponudi nije bilo dovoljno, pogotovo u prvim danima nakon nevremena, jeste crijep. »Nismo očeki-

vali da će našu općinu u tolikoj mjeri zahvatiti nevrijeme. Ljudi su prvog dana bili uplašeni i uznemireni i u strahu od novog nevremena. Potražnja za crijepom je bila veća od uobičajene. U dva dana uspjeli smo nabaviti dodatni crijep. U ponudi trenutno imamo 'kontinental plus natur' crijep, koji je adekvatna zamjena vinkovačkom. Cijena mu je 108 dinara po komadu (12 komada po kvadratu). Biber crijepa imamo nešto malo u ponudi. Njegova cijena je također 108 dinara po komadu. Razlika je u tome što u kvadrat ide 31 komad crijepa. Cijena je ostala ista kao i prije nevremena. Planiramo naručiti dodatne količine i očekujemo da će ih biti dovoljno«, rekli su nam na stovarištu *Kod Bosanca* u Kukujevcima.

Na drugim skladištima u Šidu dobili smo informaciju da nemaju crijepa u svojoj ponudi, ali da razmišljaju o nabavi istih zbog velike potražnje kupaca.

»Povećana je potražnja za trapeznim limom, olucima, vijcima, pur pjenom, silikonom, ekserima, ljestvama i svemu onome što je potrebno za sanaciju krovštima. Trudimo se imati dovoljno materijala u ponudi, kako bi izašli u susret kupcima i nije bilo većih problema s opskrbom. Cijene su ostale nepromijenjene, a limova i pratećeg programa za sanaciju krovštima ima dovoljno«, kaže **Goran Žeravica**, vlasnik trgovačkog poduzeća *Gvožđar-Inex* iz Šida.

Sami svoji majstori

Kako bi u što kraćem roku spriječili curenje, a u strahu od novog naleta vjetera i kiše, mještani su preuzeli posao u svoje ruke. Mnogi su se sami popeli na krovove i pokušali ih popraviti. Budući da mnogi ljudi nisu mogli kupiti crijep u kratkom vremenu jer ga nije bilo na tržištu, na društvenim mrežama pojavili su se pozivi u pomoć i potražnja za crijepom.

»Oluja je bila šok za mene. Kada sam vidjela da mi je s kuće i pomoćne zgrade vjetar odnio veći dio crijepa, bila sam zatečena i u tom trenutku bespomoćna. Samo nekoliko dana prije uradila sam fasadu na kući. Nisam ni slutila da će nam vjetar za samo pola sata napraviti toliku štetu«, kaže **Dragana Popov** iz Šida i dodaje da je vjetar 2017. godine također ošteti krov i njene kuće i odnio dio crijepa, ali da je šteta bila daleko manja.

»Sada sam se osjećala bespomoćno u cijeloj ovoj situaciji. Imam biber crijep na kući, a na pomoćnoj zgradi

vinkovački crijep. Odmah nakon oštećenja krovišta nazvala sam nekoliko skladišta građevinskog materijala. Biber crijepa više nema na tržištu, a teško je bilo doći do vinkovačkog crijepa. Snalazili smo se kako smo znali. Preko prijatelja mog sina uspjeli smo pronaći odgovarajući crijep koji je on dobio od svog susjeda i ubrzo su putem društvenih mreža crijep počeli nuditi i ljudi iz okolnih mjesta. Mogu reći da su ljudi u toj situaciji zaista pokazali svoju ljudskost. Međutim, kada smo donijeli crijep, nastao je novi problem, nismo mogli naći majstora. Ono malo preostalih obrtnika u Šidu već je bilo angažirano. Neki su obećavali, ali nisu došli. Bili smo prinuđeni da se

sami snalazimo i pozvali smo u pomoć prijatelje. Uz njihovu pomoć krov ište smo uspjeli sanirati za dva dana.«

U nevremenu su stradala krov ište kuće i pomoćnih objekata naše druge sugovornice.

»U nevremenu nam je vjetar odnio dio crijepa s kuće, ali su nam najviše stradali pomoćni objekti: čardak, svinjac i kokošinjac. Vjetar je s njih odnio veći dio crijepa«, kaže **Ljiljana Đurić** iz Adaševaca i dodaje:

»Imali smo sreću da smo sačuvali crijep kad smo gradili kuću i sad nam je dobrodošao. Mnogi naši susjedi imali su problema s pronalaskom crijepa jer ih nisu imali gdje kupiti. Posuđivali su jedni od drugih, snalazili se kako su znali. U ovoj oluji pokazali smo svoju ljudskost. Susjedi su pomagali jedni drugima, donosili drugima koji nisu imali crijepa i materijala, pomagali popravku krova. U našem domaćinstvu smo radili sami. Sudjelovala je cijela obitelj u poslu. Napravili smo 'lanac' od dna do krova i međusobno dodavali crijepove. Posao smo uspjeli završiti za jedan dan. Nadam se da neće biti još jedne oluje i

štete. Bojim se da u još jednom naletu oluje takve jačine objekti neće izdržati, svi, posebno pomoćni objekti. Priлично su stari, a mi nismo u mogućnosti kupovati drugi materijal i zidati nove«, kaže Ljiljana Đurić.

Većina radova na objektima u Srijemu još uvijek je u tijeku. Sanacija je izvršena na kućama na kojima je nastala manja materijalna šteta, dok se na objektima s većim oštećenjima čeka. U tijeku je evidencija štete kako bi se poduzele odgovarajuće mjere nadoknade štete, a život stanovnika vratio u redovne tokove.

S. D.

DSHV poziva na pomoć Srijemskoj biskupiji

Stupivši u kontakt sa svećenicima i vjernicima u župama u Srijemu od dana početka nedavnih olujnih nevremena, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pratio je i redovito izvješćivao javnost o štetama koje su pretrpjeli crkveni objekti u Srijemskoj biskupiji. Štete su registrirane na crkvama, župnim domovima, kapelama, sakralnim spomenicima (križevima) i crkvenim dvorištima. Tijekom službenog posjeta predsjednika naše stranke i ministra u Vladi Republike Srbije **Tomislava Žigmanova** srijemskom biskupu koadjutoru **Fabijanu Svalini**, prezentirani su podaci prema kojima u Srijemskoj biskupiji, koja ima 29 župa, oštećenja od nevremena postoje na 21 župnoj ili filijalnoj crkvi: Laćarak (s filijalom u Staroj Binguli), Ruma, Irig, Golubinci (i filijala Stara Pazova), Putinci, Srijemska Kamenica, Čerević (i filijala Neštin), Petrovaradin (sve tri župe), Erdevik – koji je najozbiljnije stradao (i filijala Ljuba), Gibarac, Morović, Kukujevc, Šid, Sot i Hrtkovci.

Štete su nastale lomljenjem, rušenjem i pomjeranjem crijeпова, limenih dijelova krovova, rušenjem križeva, krivljenjem tornjeva, električnih stubova, rušenjem stabala ili grana (na objekte i na tlo) i lomljenjem prozora.

Znajući kako je Katolička Crkva, njezini svećenici i vjeroučitelji, te redovnice i redovnici koji ovdje djeluju važan integrativni element koji međusobno povezuje hrvatski

narod u Srijemu te djeluje proaktivno i suradnički na povezivanju s onim dijelom našega naroda koji je protjeran prije tri desetljeća iz Srijema, DSHV poziva sve svoje članove i simpatizere da u izazovima nepredvidivih vremenskih prilika budu solidarni i s potrebama obnove oštećenih crkvenih objekata te onih koji se svakodnevno koriste za zajedničke potrebe župa u Srijemu. DSHV će, u svrhu toga, namijeniti novčani iznos za ove potrebe. Molimo katoličke vjernike da izdvajaju više za milodare na liturgijama, a sve ljude dobroga srca da se neposredno obrate župama i ponude novčanu ili pomoć u radu, alatima i strojevima pri čišćenju posljedica nevremena.

Novčana sredstva se mogu uplatiti na:

– dinarski račun Srijemske biskupije: 340-19411-91 (primatelj: Srijemska biskupija, Štrosmajerova 20, Petrovaradin)

– devizni račun s ovim podacima: IBAN: Erste Bank Novi Sad Srbija, RS35 3400 0000 0001 941191, SWIFT GIBARS22 s naznakom: »Za saniranje šteta od nevremena«.

U ime svih Hrvata koji žive u Srijemu, a imajući u bliskoj prošlosti iskustvo pomoći u nevolji onim unesrećenima koji žive daleko od nas, svima i ovoga puta zahvaljujemo na izrazima konkretne solidarnosti.

Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov

Nevrijeme oštetilo i crkve u Banatu

Posljedice velikog nevremena vidljive su i u mjestima i župama u kojima žive banatski Hrvati. Štetu su pretrpjeli crkva i župni dom u Starčevu i Opovu.

Sanacija tornjeva na crkvi u Starčevu je već počela zahvaljujući sredstvima Grada Pančeva, a za obnovu župnog doma u Opovu koji je oštećen je općina također najavila pomoć. Pored toga, organizirali su se i vjernici koji obnovu pomažu svojim radom i

financijskim sredstvima kao i Udruga banatskih Hrvata.

Predsjednik Udruge i zamjenik pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić** obišao je Starčevo i Opovo i tom prilikom izrazio veliko zadovoljstvo na promptnom reagiranju nadležnih iz navedenih mjesta te najavio pomoć i Udruge banatskih Hrvata.

H. R.

Dužijanica u Maloj Bosni**»Savez nebeske i zemaljske Crkve«**

Euharistijskim slavljem u župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni proslavljena je 30. srpnja *Dužijanica*.

Misno slavlje predvodio je vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, uz koncelebraciju župnika vlč. **Dragana Muharema** i predsjednika Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*

mons. dr. **Andrije Anišića**. Nositelji žetvene svečanosti bili su bandaš **Tomislav Lulić** i bandašica **Martina Stantić** u pratnji maloga bandaša **Stefana Poljakovića** i male bandašice **Petre Mezei**.

Propovijedajući Vojnić Mijatov govorio je između ostalog o odnosu kruha i života. »Kruh je sinonim života i često nismo svjesni kao vjernici koliko puta odnos prema kruhu pripovijeda o životima ljudi i o samoj kulturi življenja, a euharistijsko blagovanje podiže cjelokupnu našu egzistenciju. Prije nego čovjek prohoda, izusti prvu riječ,

čovjek blaguje. Jelo nas veže za zemlju i svakodnevno nam poručuje da smo samo stvorenja koja itekako ovise o Bogu darovatelju«, rekao je vlč. Vojnić Mijatov.

Naveo je on i ulogu *Dužijanice* u vjerskom i kulturnom životu Hrvata. »Od svojih početaka *Dužijanica* predstavlja savez nebeske i zemaljske Crkve. Savez višestoljetne katoličke vjere i bogate tradicije. Ona je blagdan punog zahvalnog srca. Uzvišena pohvala ljudima ove ravnice«, rekao je vlč. Vojnić Mijatov.

Ove godine u Maloj Bosni se okupio rekordan broj djece i mladih u narodnoj nošnji, a slavlje su uzveličali i bandaš i bandašica iz Subotice i okolnih prigradskih mjesta – Tavankuta, Žednika, Bajmaka i Đurđina. Ovogodišnju *Dužijancu* obilježilo je oživljavanje Hrvatske udruge kulture *Lajčo Budanović* u Maloj Bosni, čija je predsjednica **Helena Štrbo**, prema riječima župnika, doprinijela u organiziranju manifestacije.

Na svečanosti je među brojnim uzvanicima nazočio ministar u Vladi Srbije i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** te generalni konzul Generalnog konzulata R. Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**. Manifestaciji je nazočio pomoćnik gradonačelnika Subotice **Marko Marić**, u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća bila je predsjednica IO **Karolina Bašić** te voditelj razvojnih programa u gospodarstvu **Lazar Cvijin**. Na *Dužijanci* je bio i direktor UBH-a *Dužijanica* Marinko Piuković, u ime NIU *Hrvatska riječ* bio je ravnatelj **Ladislav Suknović**, a u ime Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josip Bako** te predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Mala Bosna **Vinko Stantić**.

Uvečer se održalo Bandašicino kolo u dvorištu župe.

J. D. B.

UBH Dužijanica

Natjecanje u pucanju bičevima

Na manifestaciji *Natjecanje u pucanju bičevima*, koja iz godine u godinu okuplja sve više zainteresiranih sudionika i posjetitelja, natjecatelji moraju što više puta puknuti bičem u 60 sekundi kod odraslih natjecatelja ili 30 sekundi u kategoriji djece, a broje se samo »čisti pucnji«.

Suci su bili najstariji sudionici ove manifestacije **Matija Tikvicki**, **Šime Pečerić**, **Josip Piuković**. Svinje su čuvali kao desetogodišnjaci, a već 50-ih godina prošlog stoljeća polako je počeo nestajati ovakav način uzgoja svinja. »Još ko malo dite, dok sam čuvo svinje

U kategoriji djece do 10 godina prvo mjesto je osvojio **Mihajlo Trkulja**, drugo **Adam Crnković**, a treće **Matej Tonković**. Prvo mjesto u uzrastu od 10 do 16 godina osvojio je **Marko Romić**, drugo **Pavle Tumbas**, a treće **Petar Dulić**.

Sudjelovale su i dvije djevojke – **Lena Crnković** u uzrasnoj kategoriji od 10 do 16 godina i **Aleksandra Barna** u kategoriji iznad 16 godina.

Kada su u pitanju odrasli sudionici, mogli su se natjecati u dvije discipline: u simplom i revijalnom duplom pucanju bičem. U kategoriji odraslih u simplom pucanju prvo mjesto pripalo je **Dragomiru Peiću Gavranu**, **Grgo Tikvicki** je drugoplasirani, a treće mjesto zauzeo je **Stipan Kujundžić**. Najmlađa prijavljena sudionica bila je četverogodišnja **Marija Gabrić**.

Dužijanica 2023.**U susret događanjima**

6. kolovoza – *Dužijanica* u Đurđinu – crkva sv. Josipa Radnika, 10 sati

– *Dužijanica* u Mirgešu – dvorana Mjesne zajednice, 18 sati

10. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – HKC *Bunjevačko kolo*, 19 sati

11. kolovoza – Izložba rukotvorina – Gradski trg Subotica, tijekom dana

– Izložba radova od slame nastalih na XXXVIII. Sazivu kolonije slamarki u Tavankutu – predvorje Gradske kuće, Subotica, 19 sati

– Tamburaška večer – Gradski trg, Subotica, 20 sati (tijekom programa bit će predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratioca, proglašenje najljepše aranžiranog izloga)

12. kolovoza – Svečana Večernja – katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica, 18 sati

– Polaganje vijenca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće, Subotica, 19.30 sati

– Skupština risara i nastup folklornih skupina – Gradski trg, Subotica, 20 sati

13. kolovoza – Središnja proslava *Dužijance 2023.*

– Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice – crkva sv. Roka, Subotica, 9 sati

– Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske, 9.15 sati

– Sv. misa zahvalnica – katedrala sv. Terezije Avilske, 10 sati

– Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku Subotice, Gradski trg, Subotica, 12 sati

– Posjet grobu Blaška Rajića – Kersko groblje, Subotica, 19 sati

– Bandašicino kolo – Gradski trg, Subotica, 20 sati

27. kolovoza – Proštenje na Bunariću.

i guske, naučio sam pucat bičom, ustane se u 4 sata pa do 8 se vrime provodilo na njivi koja je bila puna trave i štira jer se nije oma ugarilo posli vršidbe žita», kaže Matija koji je rodom iz Žednika.

Šime Pečerić je s Malog Palića: »Svinje smo čuvali do velikih vrucina. Pulin nam je bio od velike pomoći, a bičom kad dotakneš svinče koje je pobiglo brzo se vrati u čopor. 'Nemojte dico daleko od salaša, kad bude gotova lepanja dozvat ću vas', kazala bi nana kad smo krećali na njivu čuvat svinje.«

»Družili smo se s **Vidakovima, Stantićima, Bedićima, Dokmanovima**, svi smo išli zajedno u škulu na Hrvatskom Majuru«, dodaje Josip i nastavlja: »Salaši su bili udaljeni tako da nismo mogli zajedno čuvat marvu ali kad se to ponekad i dogodilo bič je igrao važnu ulogu u odvajanju čopora. Tribalo je paziti i da svinje sa strnjike ne uđu u kuruze, 'odu u štetu'.«

Natjecanje u pucanju bičevima održano je 29. srpnja na njivi pokraj crkve u Đurđinu, a organizator je UBH *Dužijanica*. Svi sudionici natjecanja dobili su zahvalnice i medalje za sudjelovanje, a oni najbolji su dobili i pehar (pokal).

Za sve okupljene bilo je pripremljeno ono što i dolikuje ovome natjecanju – »mašćom kruva«, a druženje je nakon natjecanja nastavljeno uz kuhani grah.

N. Sudarević

Naši gospodarstvenici (CXLXV.)

Medena priča duga 30 godina

»Što nam vrijedi i da imamo količine kad je otkupna cijena sramotna; kilogram meda 1,7eura, a pogača za prihranu 250 dinara«, kaže Spomenka Kuruc

Sončani **Spomenka** i **Zvonko Kuruc** pčelari su s dugim stažom. Počeli su prije tridesetak godina s nekoliko košnica uz posao koji su tada radili. Danas su među većim proizvođačima u apatinskoj općini, a uz njih u ovaj posao ušli su i sin i snaha koji sada imaju i više košnica i veću proizvodnju. Spomenka i Zvonko podijelili su poslove, pa Zvonko brine o pčelama, a Spomenka pomaže kod vrcanja, te brine o prodaji i administrativnim poslovima kojih ima i u ovoj vrsti proizvodnje.

Potrudili su se i da im raditi ovaj posao bude ugodno, pa su nekoliko kilometara od sela u ataru uredili salaš gdje su im košnice.

»Danas bi svatko htio pčelariti«

Prisjećajući se početaka Spomenka kaže da su ona i suprug bili uposleni u jednoj od Titovih vila ili kako su to zvali »Titov dvorac«, što je u stvari lovačka kuća, u blizini Apatina. Tamo su na ispašu pčele donosili pčelari **Dorotić** iz Sombora, a pomažući im oko pčela u taj posao polako su ulazili Spomenka i Zvonko. »Poslije dvije godine poklonili su nam **Joso** i **Kata Dorotić** dvadesetak društava i tako

smo počeli samostalno pčelariti. Pet godina smo radili i živjeli u toj lovačkoj kući, a kada smo se vratili u selo ponijeli smo i naše košnice. Počeli smo s 20, a sada imamo 120 registriranih košnica i još oko 30 koje su rezerva, da bi se mogle dopuniti one koja propadnu tijekom zime. Za registrirane košnice dobivamo poticaje od države i po košnici to je sada 800 dinara. Ti poticaji uvedeni su prije nekoliko godina i za to se uspio izboriti Savez pčelarskih organizacija Srbije. Isplata je za sada redovita, u godini u kojoj predamo zahtjev i dobijemo novac«, kaže Spomenka i dodaje kako prije tridesetak godina i nije bilo puno onih koji su se htjeli baviti tim poslom, a danas bi svatko htio biti pčelar. Ali ako se i prije početka posla računa kolika će biti zarada, tu posla nema.

Kurucovi su stacionirani pčelari, tako da je ispaša njihovim pčelama okolina salaša. »Vrba, glog, voćna paša, bargem, pa zatim poljoprivredne kulture uljana repica i suncokret. Za seobu pčela treba angažirati ljude, imati prijevoz, platiti troškove goriva. Jeste da oni koji sele dobiju više meda, ali kada se oduzmu troškovi ta zarada i nije tako velika. Zato smo mi odlučili ne seliti naše košnice«, pojašnjava Spomenka poslovnu politiku njihovog poljoprivrednog gospodarstva.

S tridesetogodišnjim iskustvom u ovom poslu Spomenka može napraviti i dobru usporedbu proizvodnjom meda prije 30 godina i danas. Sumira to u jednoj rečenici: »Meda je nekada bilo ko vode«.

Dok su bili na lovištu med je bio bargemov, miješani, livadski i šumski. Godinama unatrag najviše imaju bargemovog meda, meda od uljane repice i suncokreta. U ataru Sonte uljarice zauzimaju znatne površine, ali nikada nije sigurno koliko će to pčele moći iskoristiti. »Prije nekoliko godina blizu nas bila je parcela od 60 hektara suncokreta, a nijedna pčela nije sletjela na njega, jednostavno nije medio«, kaže Spomenka i dodaje kako su danas pčelari i poljoprivrednici na različitim stranama. Poljoprivreda danas ne može bez kemijske zaštite, a kemija i pčele ne idu zajedno, naročito ako poljoprivrednici ne obraćaju pažnju na pčelare, što se danas često i dešava.

Proizvodnja u kojoj ne teče med

Proizvodnjom u ovoj godini pčelari i ne mogu biti zadovoljni. Voćna paša nije baš bila uspješna, a nepovoljni vremenski uvjeti utjecali su na lošu proizvodnju i drugih vrsta meda. »Repice i bagrema je bilo malo opet zbog vremenskih uvjeta. Suncokret je dao solidan prinos u odnosu na prethodna vrcanja«, kaže Spomenka.

Ništa bolja nije bila ni prošla godina, kada su Kurucovi u svom pčelinjaku imali dvije tone meda. Kažu, premalo je to, jer nekada je samo bagrema bilo dvije tone, a ukupno i četiri, pet tona meda.

Prodaja je kombinirana – od kuće i na tržnici i otkupljivačima na veliko. »Ne idemo dalje od Sonte, samo našoj tržnici prodajemo, ali ljudi znaju da smo tu, a i ako nas ne nađu na tržnici doći će kući«, kaže Spomenka.

Ono što je zadesilo i pčelare kao i druge poljoprivredne proizvođače jesu niske cijene. Kurucovi kažu toliko su niske da u pitanje dovode i samu isplativost. »Što nam vrijedi i da imamo količine kad je otkupna cijena sramotna; kilogram meda 1,7 eura, a pogača za prihranu 250 dinara. A pčele moramo dohranjivati šećernom pogačom jer nisu uspjele dovoljno sakupiti hrane u prirodi. Zato pčelari i kažu da je bolje vratiti med pčelama nego ga prodati«, kaže Spomenka.

Ove godine repica se na veliko plaćala 1,6 eura, a prošle godine bila je 2,7 eura. Cijene na tržnicama su znatno bolje i bargem se prodaje po 900, a livadski med i med od repice 800 dinara. »Od prodaje na tržnici imamo za osnovne troškove, a ako bude nešto zarade od prodaje na veliko uložiti ćemo to u novu sezonu«, kaže Spomenka.

Godine, a i neizvjesnost oko cijene razlog su što Kurucovi ne planiraju neko veće povećanje broja košnica. »Širit ćemo se toliko koliko možemo sami održavati«, kažu Zvonko i Spomenka.

Složni su u ocjeni da se još uvijek proizvodnja meda isplati, ukoliko se pravilno radi, na pravi način brine o košnicama. »Ima puno pčelara koji prodaju košnice i odustaju od pčelarenja. Nitko se od pčelarenja nije obogatio, ali nešto se radi, malo i zaradi. Poslovi počinju već u ožujku, čim otopli. Obilaze se tada košnice i ako pčele nemaju hrane dodaju se šećerne pogače da ne bi bilo uginuća, da bi imale snage podići leglo. Nakon toga ide čišćenje patosa, pa pregled košnica. To su ti prvi proljetni radovi«, kreće Spomenka nabrajati sve što se radi u pčelinjaku.

Poslije povratka iz vojske pčelarstvom se odlučio baviti i njihov sin **Dalibor**, a za početak poklonili su mu 60 košnica. Danas su on i supruga **Jelena** veliki proizvođači, koji stalno unaprjeđuju proizvodnju, uvjete i načine prodaje. Njihova priča zaslužuje jedan poseban tekst.

Z. V.

Likovna kolonija Bunarić u Subotici

SUBOTICA – Jučer, kada je priređena i izložba radova nastalih na lanjskom sazivu, u Subotici je započeo 27. saziv Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* koju orga-

nizira Likovni odjel HKC-a *Bunjevačko kolo*. Kolonija će okupiti slikare iz Srbije, Hrvatske, BiH i Mađarske. Zastupanje ove likovne manifestacije, uz prigodnu izložbu radova, je sutra (subota, 5. kolovoza) u svečanoj dvorani Centra, s početkom u 17 sati.

Umjetnička kolonija Stipan Šabić

SUBOTICA – Jedanaesti saziv Međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić* bit će održan od 7. do 12. kolovoza u Subotici, u organizaciji HLU-a *Croart*. Sudjelovat će 13 slikara iz Srbije, Hrvatske, Bugarske, BiH i Mađarske, a sjedište kolonije ponovno će biti Dom učenika srednjih škola (Harambašićeva 22). Svečano otvorenje kolonije bit će u ponedjeljak, 7. kolovoza, u 19 sati u dvorištu Doma učenika.

Obiteljski skup Dulićevih

ĐURĐIN – Skup *Dulićevih*, jedne od najbrojnijih obitelji u Subotici, bit će održan 20. kolovoza u Đurđinu. Ovom prigodom bit će služena misa za mrtve i žive članove obitelji, a nakon toga večera uz tamburaše u šatri kraj župne kuće i kratki kulturni program. Organizatori pozivaju sve koji nose ovo prezime, uključujući i obitelji žena koje su udajom zadržale prezime Dulić da se odazovu skupu.

U 12 sati planirano je okupljanje gostiju ispred crkve sv. Josipa Radnika da bi u 12.30 započelo euharistijsko slavlje. Svečani ručak – užna bit će u 14.30, dok je u 17 sati najavljen kulturni program u župnoj dvorani. Organizatori najavljuju izložbu fotografija starijih od 1940. godine na kojima se vide članovi obitelji Dulić te pozivaju

da se vlasnici interesantnih fotografija jave navedenim kontaktima. Kako kažu, potrebno je znati godinu nastanka fotografije, tko je na njoj i dati kratak opis. Fotografije se prikupljaju do 10. kolovoza.

Cijena večere za odrasle je 30 eura, za djecu od 7 do 10 godina 15 eura, dok mlađi od 7 godina ne plaćaju. Ne plaća niti četvrto i svako sljedeće maloljetno dijete iz jedne obitelji. Rezervaciju mjesta i uplata primaju: **Franjo Dulić Fratrov** (064/123-24.30), **Ivan Dulić Kumov** (064/122-12-00), **Pajo Dulić Morkanov** (064/141-81-72), **Ivana Dulić Trinajsta** (063/304-703), **Igor Dulić Barnin** (066/912-55-98), **Nikola Dulić Ražnjev** (064/285-22-67), **Vlatko Dulić Kurjakov** (060/130-40-52), **Željko Dulić Brkonjin** (065/911-023), **Ivica Dulić** (064/659-07-17) i **Klara Dulić Ševčić Fratrova** (065/504-39-47).

Obiteljske skupove Dulićevi održavaju svakih 26 godina, a najavljeni će biti treći. Prvi skup održan je 1971., a drugi 1997. godine, također u Đurđinu.

Preprekova jesen 2023.: Natječaj za kratku priču

HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada raspisao je Natječaj za kratku priču. Pravo sudjelovanja imaju svi građani iz Srbije i Hrvatske, te iz inozemstva, koji pišu na hrvatskom jeziku ili na nekom od njegovih dijalekata. Tema priče je slobodna. Autori mogu poslati do tri neobjavljene priče, a uz to trebaju navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu, te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni ulomci iz većih proznih cjelina, ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječaje. Priče se ne honoriraju.

Priče slati na e-mail adresu: natjecaji.stanislaw.preprek@gmail.com pri čemu u rubrici »subject« treba naznačiti PREPREKOVA JESEN 2023. – ime i prezime autora.

Rok za slanje priča je 7. kolovoza 2023. godine. Uredništvo zbornika *Preprekova jesen 2023.* odabrat će najbolje radove za istoimeni zbornik koji će biti tiskan u nakladi Udruge, te će tročlani žiri rangirati prve tri pripovijetke. Na promociji Zbirke, predviđenoj za listopad 2023. godine, uz prigodni program, tri prvoplasirane priče pročitat će nagrađeni autori.

Mala zbirka Jose Šokčića, raspoloženje pred izbore 1920.

29. srpnja 1938. – *Subotičke novine* pišu da je po naredbi subotičke Duhovne oblasti **Aleksa Kokić** riješen kapelanske službe radi nastavljanja studija u Zagrebu. Ujedno, Kokić je prestao biti duhovnikom radnika križara sv. Roka. Na njegovo mjesto došao je **Stjepan Ognjanov** (kapelan u Tavankutu).

30. srpnja 1971. – *Hrvatski tjednik* donosi članak pod naslovom *Književno i pučko stvaralaštvo bunjevačkih Hrvata* (**Dubravko Horvatić**). To je zapravo prikaz dvije antologije **Geze Kikića** (antologija poezije/proze bunjevačkih Hrvata) i jedne zbirke pripovijedaka **Balinta Vujkova**

(*Cvjetovi mećave*). Tu piše između ostaloga: »Pučko pripovjedalaštvo iz Gradišća ili pak pjesništvo i ina književnost Bačkih Hrvata ne pripadaju našoj književnosti tek zato što su plod pripadnika hrvatskoga naroda, nego i zato što se u njima, preko hrvatskoga jezika, očituje hrvatski duh«. Za Kikićeve knjige Horvatić kaže: »I upravo zahvaljujući tim dvjema knjigama, prvi put možemo steći predodžbu o dometima tog dijela hrvatske književnosti«. Vujkova pak poredi s **Olinkom Delorkom**, koji je bio također proučavatelj usmene književnosti iz Dalmacije od otoka Premude do Molunta u Konavlima.

31. srpnja 1952. – *Politika* piše da je **Joso Šokčić**, umirovljeni novinar, u jednoj od periferijskih ulica grada Subotice sazio jednu malu zgradu sa svega dvije sobice, u kojoj je smjestio svoju malu zbirku subotičkog tiska i plakata.

1. kolovoza 1874. – *Subotički glasnik* piše da je »Bunjevački Kalendar svagda u 1200 i 1400 primerakah u Bačkoj, Banatu, Baranji i Stolnobiogradskoj županiji proturen«.

2. kolovoza 1924. – *Hrvatske novine* donose kratku bilješku o **Stanišu Neorčiću**, pučkom pjesniku iz Subotice. Pišu da je spjevao poslije atentata na **Franju Ferdinanda** 1914. jednu pjesmu, koja je izašla u *Našim novinama* 5. srpnja 1914. Tada je Neorčić bio agitator **Istvána Tisze**, mađarskog premijera (ministar-predsjednik) i predsjednika Nacionalne stranke rada (Nemzeti Munkáspárt). Poslije Prvog svjetskog rata, Neorčić je postao pristaša Narodne radikalne stranke i **Nikole Pašića**, koji je bio na čelu vlade Srbije, protiv koje je Austro-Ugarska pokrenula rat 1914.

3. kolovoza 1973. – *Subotičke novine* pišu da se na posljednjoj Dužijanci najbolje vidjela masovnost KUD-a *Bunjevačko kolo*. Člankopisac tvrdi da društvo, poslije radikalnih unutarnjih promjena (tj. poslije čistke hrvatskih prvaka 1972.) nadraća okvire svoga imena. Tajnik *Bunjevačkog kola* **Antun Stantić** dao je u ime društva izjavu. *Bunjevačko kolo* će na jesen organizirati rad folklornih sekcija pri osnovnim školama.

4. kolovoza 1920. – *Neven* piše o raspoloženju prvaka subotičkih Hrvata pred izbore i zagovara ideju da Hrvati budu glavni politički faktor u Subotici: »Mi nedamo da u našoj kući, drugi gospodari; u Subotici bunjevci moraju i hoće da upravljaju svoju varoš, neka se neboji ni jedan došljak, da će se naš grad u našim rukama upropastiti. Ni dosad nisu bili bunjevci raspikuće – to se vidi na našem imanju, a neće biti ni odsele. A to je valda jasno, da kao što u obitelji starešinu naslieduju njegova deca, tako isto i našu gradsku upravu nemožemo poveriti tudjinu koji je obično pun obećanja, ali nezaboravljajmo da je obećanje samo ludom radovanje«.

Izložba *S Božjom pomoći* u Subotici

Lajčo Budanović – graditelj materijalnog i duhovnog

Zbog svoje obimne ostavštine u različitim područjima, biskup, svećenik i pisac **Lajčo Budanović** (1873. – 1958.) smatra se velikanom mjesne Crkve, ali i bačkih Hrvata, budući da je radio na očuvanju njihovog vjerskog, kulturnog i narodnog identiteta. Ove se godine obilježava 150 godina od njegova rođenja, a tim je povodom i ovogodišnja izložba *S Božjom pomoći* bila posvećena temi »Stvarateljski opus biskupa Lajče Budanovića«.

Izložba je priređena u Pastoralnom centru *Augustinianum*, a sadrži plakate s fotografijama koje govore o Budanovićevom djelovanju na crkveno-vjerskom, ali i društveno-kulturnom planu. Fotografije su najvećim dijelom iz Arhiva Subotičke biskupije (većinom ih je skenirao vlč. **Luka Poljak**), kao i od privatnih osoba. O izloženim fotografijama govorio je vlč. **Dražen Skenderović**, arhivar i bilježnik biskupskog ordinarijata Subotičke biskupije.

»Osim što je bio graditelj za mjesnu crkvu, Budanović je bio graditelj kulturnog i socijalnog života ovdašnjih Hrvata«, naveo je vlč. Skenderović.

Uspostava administrature

Bačka apostolska administratura (današnja Subotička biskupija), kao nova crkvena pokrajina, počela je svoj život 1923., jer je do uspostave nove južnoslavenske države bila u zajedništvu s nadbiskupijom u Kalači. Lajčo Budanović postao je njezinim prvim administratorom.

Tako Budanović prije jednog stoljeća počinje izgradnju središnjih ustanova, brojnih crkava, svećeničkog pomlatka te administrature. Dio predstavljenih fotografija tiče se Budanovićeve biskupske službe, primjerice poznate sinode Bačke administrature iz 1936., dijamantne mise iz 1957., njegova posjeta Zavodu sv. Jeronima u Rimu iz 1927., duhovnih vježbi svećenika... Zastupljene su i fotografije s Budanovićeve sprovoda iz 1958. (sahranjen je u subotičkoj katedrali).

Kako je u njegovo vrijeme izgrađeno gotovo 30 crkava, dokumentiran je i taj segment njegova stvarateljskog opusa. Fotografije crkava su iz mjesta kao što su Apatin, Bački Petrovac, Kraljev brig, Senta, Čantavir, Feketić, Hajdukovo, Đurđin, Kelebija, Mala Bosna, Male Pijace, Novi Sad. Zanimljivost izložbe bila je i maketa, u Budanovićevo vrijeme planirane, nove katedralne crkve na Somborskom putu, koja nije dovršena i funkcionira kao crkva Isusova Uskrnuća (u narodu poznata kao tzv. Mala crkva). Kako je istaknuto, nedovršeni projekt trebao je biti kruna Budanovićeve djelovanja na crkvenom planu.

Zgrade za udruženja

Budanović je kupovao zgrade za pokretanje institucija i udruženja koje bi doprinosile vjerskom, kulturnom i društvenom životu bunjevačkih Hrvata. Na izložbi su se mogle pogledati i fotografije zgrada koje je za potrebe

Kroz fotografije prikazani su dijelovi iz Budanovićevo biskupskog djelovanja, spisateljski opus, izgrađene crkve, kupljene društvene zgrade...

spomenuta projekta kupio, poput zgrade sjemeništa *Paulinum* u Matije Gupca (u kojoj se sada izvodi praktična nastava dviju tehničkih škola), zgrade *Bunjevačkog momačkog kola* u Harambašićevoj 5, zgrade Matice (Subotičke matice) na Beogradskoj cesti, zgrade *Katoličkog kruga* u kojoj se nalazi sadašnja župa sv. Terezije Avilske... Budanović je, naime, 1934. osnovao Subotičku maticu oko koje je povezao sva hrvatska društva (*Katolički krug*, *Momačko kolo*) radi čuvanja narodnog i vjerskog identiteta Hrvata u Subotici i Bačkoj.

Tu su i fotografije s poznate proslave 250. obljetnice doseljenja jedne skupine Bunjevaca u Bačku (1936. godine) u čijoj je organizaciji Budanović sudjelovao. Na jednoj od fotografija je i biskup **Alojzije Mišić** iz Mostara koji je tada služio misu na nogometnom terenu *Bačke*.

Nakladnički rad

Budanović je poznat i po svojem spisateljskom radu. Godine 1902. sastavio je prvi veliki molitvenik *Velika slava Božja*, koji je doživio nekoliko izdanja, a objavio je i veći broj drugih molitvenika te nabožnih knjižica za potrebe puka. Za potrebe nakladništva, u Subotici je 1923. osnovao Katoličko književno društvo *Alfa*. I taj segment njegove ostavštine prezentiran je na jednom od plakata.

Na izložbi se mogla vidjeti i fotografija njegove rodne kuće u Bajmaku (za koju još nije utvrđeno gdje se nalazi).

Izložbu je otvorio predsjednik KD-a *Ivan Antunović* vlč. **Josip Štefković** istaknuvši kako je ona priređena kao doprinos kulturi

sjećanja na veličanstven opus biskupa Budanovića čiji smo baštinici.

»Biskup Budanović je imao puno kritizera među svojim suvremenicima, njegov rad pratile su izmjene različitih država i državnih uređenja, ali i unatoč tomu napravio je puno. Ovom izložbom želimo pokazati koliko je bio uporan, da nije posustao«, kaže vlč. Štefković.

Izložbu su zajednički pripremili KD *Ivan Antunović* i UBH *Dužijanica* iz Subotice, uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Inače, izložba *S Božjom pomoći* organizira se od 1993. godine i nastoji prikazati umjetničku, vjersku i kulturnu baštinu bunjevačkih Hrvata. Pokrovitelj ovogodišnje izložbe bio je Grad Subotica.

D. B. P.

Berežani u Klisu

I ove godine u prazavičaju

Članovi HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega boravili su u posjetu Klisu, mjestu u splitskom zaleđu odakle su Hrvati Šokci u 17. stoljeću došli u spomenuto bačko selo. Nastavak je to suradnje na relaciji Breg-Klis koja je započela još 2017. godine.

Dvadeset članova *Kranjčevića*, predvođeni predsjednikom Društva **Miloradom Stojnićem**, boravili su u Klisu pet dana. S tri točke predstavili su se na koncertu »Zapivala tica mala« u obližnjem Solinu. Također, Berežani su sudjelovali na nedjeljnoj misi u Klisu odjeveni u šokačku nošnju, a obišli su i kulturno-povijesne znamenitosti Klisa, Solina, Splita i Trogira. Gostovanje Berežana financijski je podržao Grad Klis.

»Svake godine idemo u posjet Klisu, i ovoga puta bilo je odlično. Uzvratni posjet naših prijatelja iz Klisa, Solina i Splita očekujemo najvjerojatnije u rujnu«, kaže Stojnić.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržaju, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će se održati:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izradnju proizvodnog kompleksa »FELLER« u Subotici P, P+1,
KPBR. 33963/1, KO Donji grad, Subotica
(naručilac projekta – FELLER d.o.o.)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 11. do 17. kolovoza 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Structura Concept, d.o.o. Beograd.

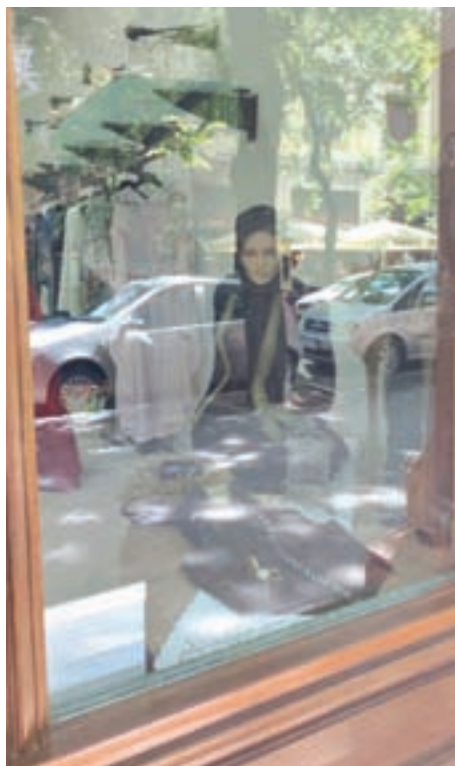
Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 11. do 17. kolovoza.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavještenja o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Tradicionalno natjecanje u susret velikoj manifestaciji

Ukrašavanje izloga za *Dužijancu*

Ukrašavanje izloga u centru Subotice motivima i predmetima u duhu *Dužijance* uvod je u tjedan središnje proslave ove kulturno-vjerske manifestacije. Cilj je kod građana i posjetitelja Subotice pobuditi zanimanje za žetvenu svečanost. Po riječima koordinatorice ovoga natjecanja **Jelene Piuković**, ove godine bit će ukrašeno šest izloga, od kojih se pet natječe (izlozi u buticima *Fara*, *Veruschka* i *Mondo* te prodavaonicama *Simpo* i *Enmon*), a jedan je revijalan (izlog NIU *Hrvatska riječ* u *Venera bike-u*).

Najbolje ukrašeni izlozi se nagrađuju (tri nagrade), a o tome odluku donosi žiri koji imenuje Organizacijski odbor *Dužijance*. Nagrade se tradicionalno proglašavaju na Književnoj večeri uoči *Dužijance*, a uručuju u petak na Tamburaškoj večeri.

D. B. P.

Dužijanica 2023.

Poziv na natjecanje za izbor pratilaca bandaša i bandašice

Organizacijski odbor *Dužijanica 2023.* poziva mlade na natjecanje za izbor pratilaca bandaša i bandašice.

Izbor će biti održan u petak, 11. kolovoza, s početkom u 20 sati, na Trgu slobode. Na izbor se dolazi u svečanoj bunjevačkoj narodnoj nošnji po vlastitom izboru.

Tim povodom iz UBH *Dužijanica* pozivaju zainteresirane djevojke i momke starije od 16 godina da se prijave do srijede, 9. kolovoza, osobno u ured »Dužijance«, na adresi Beogradski put 52 u Subotici, putem telefona na broj 024/525-045, na mail Udruge: ubh.duzijanica@gmail.com ili na mob. telefon 060 1501 086 – Nemanja Sarić.

Izabrani će biti predstavljeni iste večeri na Glavnom gradskom trgu, a na središnjoj proslavi *Dužijance* u nedjelju, 13. kolovoza, ići će u pratnji bandaša i bandašice.

Župa Uskrsnuće Isusovo u Subotici

Nov parking iza »Male crkve«

»Na inicijativu naših župljana i članova Pastoralnog vijeća obratili smo se Gradskoj upravi Grada Subotice, naišli smo na njihovo razumijevanje i izgrađen je parking s behaton kockama, širine oko 2,7 m koji se prostire od početka parka do Bajskog groblja. U posljednjih 50 godina prije mene su ovdje bila dva župnika – preč. Bela Stantić i vlč. Marijan Vukov, i ja sam netko tko nastavlja taj kontinuitet rada, brige i ljubavi koja se daje vjernicima i dragom Bogu«

Od sredine lipnja župljanima župe Uskrsnuće Isusovo te ostalim vjernicima na raspolaganju je nov parking prostor koji se prostire duž cijelog parka iza tzv. Male crkve, Kalvarije tj. sve do Bajskog groblja. Parking je izgrađen sredstvima Grada Subotice i Javnog poduzeća za upravljanje putevima, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica.

Ispunjena želja župljana

Budući da sve ostale crkve u Subotici imaju svoj ili obližnji parking prostor, župljani župe Uskrsnuće Isusovo

obratili su se krajem prošle godine Gradu Subotici s inicijativom da se on izgradi i za njih, jer je jedino mjesto za parkiranje vjernicima koji su išli na sv. misu u tzv. Malu crkvu bio zemljani put uz park iza crkve. Želja im je ispunjena i zahvaljujući subotičkoj Gradskoj upravi i spomenutom javnom poduzeću sada imaju odgovarajući parking prostor.

O ovoj inicijativi i njezinoj realizaciji, župnik ove župe vlč. **Vinko Cvijin** kaže:

»Crkva ima jedinstvenu poziciju u gradu, a to je da se nalazi usred parka, zbog čega joj je na neki način ograničen prilaz. Proteklih godina, vjernici koji su dolazili na sv. misu, svoja vozila su parkirali uz park iza crkve, u Ulici Marije Bursač i to na zemljani put uz asfalt, na koji se zbog rupa i bara povremeno morao nasipati sitan kamen, šljaka. Vremenom je izraslo i po koje drvo pa se prostor za parkiranje iz godine u godinu smanjivao. Na inicijativu naših župljana i članova Pastoralnog vijeća obratili smo se Gradskoj upravi Grada Subotice, naišli smo na njihovo razumijevanje i izgrađen je parking s behaton kockama, širine oko 2,7 m koji se prostire od početka parka do Bajskog groblja. Također, među vjernicima ima dosta starijih, potom ljudi s invaliditetom, obitelji s bebama, pa je zahvaljujući Gradu, u dijelu parka nasut i tucanik kako bi se autom moglo prići skroz do crkve. I župljani su se uključili i pobrinuli da posao ide lakše tako što su radnicima svaki dan osigurali osvježenje u vidu hladnog pića, a i časna im je ponekad ispekla kolače. Veoma smo zahvalni na svemu, ovo je jedan vrijedan pothvat za koji se treba reći hvala.«

Ostali radovi na/u župi i crkvi

Vlč. Vinko Cvijin župnik je župe Uskrsnuće Isusovo pune dvije godine, nakon što je kao mladomisnik otišao na župu Vajska i Bođani i tamo službovao sedam godina i devet mjeseci. Kao mlad i nov svećenik u novu je župu u rodnoj mu Subotici (rodnom Bikovčanin), došao s novim idejama.

»Svatko od nas sa sobom nosi nešto novo, neki svoj pogled na svijet, pogled na službu, na rad, odnos s vjernicima. S druge strane, važno je reći da se mi kao svećenici, kao župnici nadopunjujemo i svatko od nas u nekom segmentu može pridonijeti nečemu. U posljednjih 50 godina prije mene su ovdje bila dva župnika – preč. **Bela Stantić** i vlč. **Marijan Vukov**, i ja sam netko tko nastavlja taj kontinuitet rada, brige i ljubavi koja se daje

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

vjernicima i dragom Bogu. U sklopu toga, vidio sam potencijal za obnovu ovog prostora, župe, što ne znači da je on bio zapušten niti loš, nego prosto 'drugo oko, drugo vidi'«, kaže vlč. Cvijin, dodajući kako su prvi radovi počeli na župnom uredu.

»Župni ured bio je u kući gdje je i župnikov stan pa je ideja bila da se on napravi na mjestu nekadašnje garaže. Prednost je sada što tu nema stepenica i ulaz je pristupačan svakom, od najmlađih do najstarijih, funkcionalniji je i prikladno opremljen. Potom je obnovljena sama kuća, pa župna dvorana, zamijenjeni su prozori i vrata u cilju energetske uštede. Mnogo toga je urađeno zahvaljujući pomoći Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji nam je ove godine pomogao kroz projekt 'Da nas dragi Bog bolje vidi' putem kojeg smo poboljšali osvjetljenje u crkvi, zamijenili postojeću rasvjetu. Odobren nam je i projekt za opremanje dvorane novim stolovima, ureda laptop uređajem... Također, renovirali smo i ulaz u župu, i to zahvaljujući donacijama župljana, koji su sudjelovali i u samim radovima. Tu je i odgovor na pitanje nekih koji je smisao plaćanja obiteljskih doprinosa – pa od toga novca ulažemo i tu«, ističe vlč. Vinko Cvijin.

Što se tiče budućih planova, dodaje da se na jesen planira renoviranje sakristije te prostora iza oltara koji služi za presvlačenje svećenika, župnika, ministranata.

»Također je u planu obnova krova na dvorani koji je dosta dotrajaao i koji bi ujedno produžili prema dvorištu pa ćemo dobiti i natkrivenu terasu. U dvorištu imamo bistu **Alekse Kokića**, našeg svećenika i pjesnika, pa se možda rodi ideja za 'Kokićeve dane' odnosno steknu uvjeti da mu kroz neki prigodan događaj možemo dati na važnosti«, navodi on, ističući kako mu je drago što je kao ovdašnji župnik svoj rodni grad mogao upoznati iz jedne druge perspektive.

»Jedno je hodati ulicama grada, drugo je u njemu živjeti, a treće upoznati toliko divnih ljudi. Rekao bih da je ljepota Subotice u ljudima i drago mi je da sam imao prilike to spoznati«, kaže na koncu župnik subotičke župe Uskrsnuće Isusovo vlč. Vinko Cvijin.

I. Petrekanić Sič

Preobraženje

Isus je tijekom javnog djelovanja postupno otkrivao svoj mesijanski identitet. Ipak, među ljudima je, pa ponekad čak i među učenicima, postojala dilema je li on taj koji ima doći. Isus je razumio njihove dileme i sumnje, zato je stalno iznova objavljivao svoje božansko sinovstvo i razotkrivao da se po njemu ispunjavaju proroštva. Najsnajzniji dokaz Isusovog božanskog sinovstva za odabrane učenike bilo je njegovo preobraženje (usp. Mt 17,1-9).

Gora – mjesto susreta s Bogom

Isus se preobražava na gori visokoj, kako svjedoči evanđelje. U tom trenutku pojavljuju se dva istaknuta starozavjetna lika, Mojsije i Ilija i razgovaraju s njim. Gora je mjesto Božje objave. Tako su na brdu Sinaj i Mojsije i Ilija susreli Boga. Mojsije je primio Božje zapovijedi, a Ilija proročko poslanje. Sada se Bog ponovno objavljuje na brdu, ali tako da priznaje Isusa kao svoga Sina. Učenici su svjedoci ukazanja Mojsija i Ilije, te svjedoci posebne Božje objave.

Božja objava ostavila je snažan dojam na učenike. Petar želi napraviti sjenice za Iliju i Mojsija. On ne želi da ovaj poseban trenutak prođe. Ipak, on ne može trajati. Na kraju poslije Božjega glasa iz oblaka, učenici su se uplašili, iako su bili zadivljeni prizorom i veličanstvenom objavom Božjom. Oni padaju licem prema zemlji i zbog straha i zbog židovskog uvjerenja da čovjek, ako vidi Boga mora umrijeti. Čuju da Bog govori, ali ne znaju što će dalje biti. No Isus ih umiruje, a kad podižu pogled, sve je prošlo, ostao je Isus sam.

Isus učenicima zabranjuje da pričaju o ovom događaju dok on ne uskrsne. A prije uskrsnuća opet će doživjeti »preobraženje«, ali na drugom brdu, na Golgoti. Tu neće izgledati kao da je ušao u slavu, već poput izmučenog razbojnika. Tom

događaju neće prisustvovati samo odabrani. Moći će svi, ali gotovo nikog neće biti. Tu neće biti očito da je on očekivani Mesija, to će moći vidjeti samo onaj koji vjeruje. Radost s gore preobraženja, zamijenit će strah i očaj na Golgoti, iako je Isus prisutan na oba mjesta.

Naše preobraženje

Događaj Kristova preobraženja poziva nas na naše preobraženje. On je ovim događajem objavljen kao Božji Sin, a i mi smo Božja djeca postali krštenjem. No naši krivi izbori i slaba ljudska narav zaprljali su našu dušu grijehom. Bog je onaj koji je može očistiti, ali mu je potrebna naša suradnja. Preobrazit će i nas, ali ako dobije naš pristanak. Pristanak je naša želja za promjenom, želja za obraćenjem, svako nastojanje da se odrekemo grijeha i živimo prema Božjem zakonu. Tada ćemo postati drukčiji, postat ćemo Kristovi, uistinu Kristovi, a ne samo formalno. Postat ćemo preobraženi, odnosno obraćeni. Ovaj blagdan traži od nas da ne ostanemo isti, da težimo za onom promjenom koja će pokazati da jesmo djeca Božja, koja donose svijetu njegovu ljubav, koja se bore protiv zla i grijeha, prije svega u sebi, pa onda i dalje.

Težnja za vlastitim preobraženjem vodi nas na težak put. On će nas prije odvesti na Golgotu, gdje je borba s grijehom toliko teška, da se čini beznadežna, gdje jedino vjera može dati snagu i poticaj za nastavak. A kad prođemo kroz tu borbu, prepoznat ćemo sami svoju promjenu, koja nas čini bližima k Bogu, poslije koje će drugi u nama moći prepoznati da smo Božja djeca. Zato nemojmo nakon ovoga blagdana ostati ravnodušni, nego uz Božju pomoć pođimo putem vlastitog preobraženja, kako bi po našem životu postalo vidljivo da smo njegova ljubljena djeca.

Trideseta obljetnica jedinstvene proslave subotičke *Dužijance*

Presudna želja za jedinstvom

Krajem 80-ih godina prošlog stoljeća Dužijanca postupno izlazi iz okrilja Socijalističkog saveza koji se raspao zajedno s prethodnim političkim sustavom. Postupno, često kroz vrlo mučne teškoće, Dužijanca prelazi u gotovo isključivu organizaciju KUD-a Bunjevačko kolo. Godina 1993. bila je procijenjena kao pogodna za realizaciju objedinjavanja civilne i crkvene Dužijance

Svi znamo kada se dogodila prva javna svetkovina završetka žetve pšenice, *Dužijanca*. Bilo je to u Subotici, davne 1911. godine, u župnoj crkvi sv. Roka u Keru. Organizator i nositelj te proslave bilo je *Katoličko divojačko društvo*. Toj ideji brzo se priključuje i društvo *Bunjevačko momačko kolo*, te su svake godine zajedno osmišljavali i održavali jedinstvenu proslavu na originalan način.

Uporište u narodu i Crkvi

Važno je napomenuti da su organizatori svetkovine *Dužijance* u to vrijeme, a i kroz cijelo stoljeće imali svesrdnu podršku predstavnika Katoličke Crkve. Najviše su se isticali **Blaško Rajić** u počecima priređivanja proslave, a mnogo kasnije dr. **Andrija Kopilović** i konačno u sadašnje vrijeme dr. sc. **Andrija Anišić**.

U stoljetnom razdoblju održavanja običaja, s vrlo specifičnim sadržajima, dužijanca nužno doživljava promjene, ali su one uvijek korespondirale s izvornim nakanama organizatora. Bilo je ratova, promjena društveno-političkih režima, represivnih i tolerantnih sustava u društvenom životu,

ali dužijanca se održala. Održala se, jer je imala uporište u narodu i podršku Crkve.

Društvene promjene koje su se nazirale u ovoj našoj regiji godine 1968. utjecale su na pojavljivanje ideja masovnog angažiranja puka u svojstvenom izražaju etno-kulturne zaostavštine bunjevačkih Hrvata. Regrutiranjem svih raspoloživih potencijala u sferi društveno-političkog, gospodarskog i kulturološkog resursa, političko rukovodstvo Subotice uspjelo je animirati masu ljudi i organizirati veliku manifestaciju s etno-kulturološkim obilježjima i provesti je u cijelom gradu Subotici. Čitav grad je bio aktiviran i pratio je događaje. Neki procjenjuju da je glavnu povorku pratilo oko 80.000 gledatelja. *Dužijancu* je organizirala skupina entuzijasta okupljenih u plemenitoj namjeri sačuvati i prikazati kulturnu baštinu bunjevačkih Hrvata. Za godinu-dvije organiziranje te proslave preuzima Socijalistički savez radnog naroda trudeći se da iz svih priredaba *Dužijance* istrijebi sve ono što je bilo osobno naše, bunjevačkih Hrvata, te natjera i ostale žitelje ovog kraja da se svetkuje *Dužijanca* kao neki anacionalni blagdan.

Spomenuta *Dužijanca*, gradska ili civilna, kako je onda različito nazivana, u usporedbi s crkvenom razlikovala se

po tome što se svečana povorka kroz grad održavala posljednjeg tjedna mjeseca srpnja, dok se svetkovina u crkvi održavala 15. kolovoza, na blagdan Velike Gospe.

Premda je dio našeg naroda bio uključen i u crkvenu i gradsku *Dužijancu*, trebalo bi istaknuti kao temeljnu naznaku da su onu crkvenu slavili samo vjernici. Središnji dio crkvene svetkovine činilo je euharistijsko slavlje, dok su se oko civilne *Dužijance* okupljali i građani koji, bilo zbog osobnog ili režimskog odnosa prema religiji i crkvi, nisu odlazili na crkveno slavlje povodom završetka žetve.

Tako je podijeljena *Dužijanca* svetkovana na dva usporredna kolosjeka punih 25 godina. U toj igri dualizma na dva kolosjeka slabila je kvaliteta i jedne i druge organizacije. Civilna organizacija *Dužijance* je u potpunosti ispolitizirana i bez ideja polako gubi svoj smisao, a crkvena *Dužijanca* vjerna svojoj iskonskoj opredijeljenosti, stabilno, u danim mogućnostima, čuva nacionalni, duhovni i običajni karakter.

Krajem 80-ih godina prošlog stoljeća *Dužijanca* postupno izlazi iz okrilja Socijalističkog saveza koji se raspao zajedno s prethodnim političkim sustavom. Postupno, često kroz vrlo mučne teškoće, *Dužijanca* prelazi u gotovo isključivu organizaciju KUD-a *Bunjevačko kolo*. Ovo Društvo stvoreno je iz korpusa *Dužijance* godine 1970. s namjerom čuvati, njegovati i razvijati običaje bunjevačkih Hrvata. Ono od 1992. svake godine imenuje Organizacijski odbor za proslavu gradske, odnosno civilne *Dužijance*. Ovaj odbor čine ljudi koji pored nastojanja da se *Dužijanca* priređuje u što izvornijem obliku, djeluje u tom smjeru da se organizacija *crkvene i civilne* svetkovine što više približe, objedine jer smatraju da se radi o obilježavanju jedinstvenog običaja u jednom narodu.

Objedinjavanje civilne i crkvene *Dužijance*

Sublimiranje nastojanja Organizacijskog odbora, predstavnika Katoličke Crkve i artikulirana volja naroda urodila je odličnim rezultatima. KUD *Bunjevačko kolo* imenovalo je Organizacijski odbor *Dužijanca* '93. u sljedećem sastavu: **Lazo Vojnić Hajduk**, predsjednik, i članovi **Bela Ivković**, vlč. Andrija Kopilović, **Vojislav Sekelj**, vlč. **Blaško Dekanj**, **Alojzije Stantić** i dr. **Mato Brčić Kostić**. Predsjedništvo Općine Subotica i Izvršni odbor SO Subotica potvrdili su imenovani odbor *Dužijance* '93.

Predsjednik Organizacijskog odbora *Dužijanca* '93. izradio je i prezentirao konceptijski plan, cilj i organizaciju za *Dužijancu* 1993. Upravnom odboru KUD-a *Bunjevačko kolo* i taj plan je prihvaćen i bio je misao vodilja za izvedbu svečanosti završetka žetve. Godina 1993. bila je procijenjena kao pogodna za realizaciju objedinjavanja civilne i crkvene *Dužijance*.

Lazo Vojnić Hajduk, Bela Ivković i Vojislav Sekelj su na prijemu kod predsjednika Općine Subotica **Józsefa Kasze** obrazložili namjeru Organizacijskog odbora *Dužijance* o ujedinjenju gradske i crkvene *Dužijance*. Predsjednik Općine Subotica je prihvatio predloženi koncept *Dužijance* te potvrdio podršku ujedinjenju dvije organizacije.

Nakon postignute suglasnosti s predsjednikom Skupštine općine Subotica, Lazo Vojnić Hajduk, vlč. Andrija Kopilović i

vlč. Andrija Anišić postigli su i suglasnost kod biskupa **Ivana Penzeša** (János Péntes) i time je bio zatvoren krug usuglašavanja i upoznavanja javnosti s namjerama Organizacijskog odbora *Dužijanca* '93.

Vrlo je važno istaknuti kako je u to vrijeme klima ujedinjenja imala vrlo jasnu i čistu viziju. Kulturološka, nacionalna i politička svijest kod našeg naroda bila je čista, iskrena i usmjerena k pravim vrijednostima. Buđenje nacionalne svijesti i svijesti pripadnosti zapadnoj kulturnoj orijentaciji pomoglo je ostvarenju zamisli jedinstva. Mnogi pripadnici našeg roda uložili su svoj zanos i doprinijeli afirmiranju i homogeniziranju bunjevačkih Hrvata. Takvo stanje je pomoglo u postizanju rezultata jedinstva. U tom razdoblju društvenog procesa želja za jedinstvom bila je presudna.

Organizacijski odbor *Dužijanca* '93. uskladio je sve aktivnosti civilne i crkvene *Dužijance* kako bi se nesmetano mogla odvijati jedinstvena manifestacija. Dogovoren je termin održavanja svetkovine, kalendar i program pratećih priredaba, datumi održavanja seoskih dužijanci, sastavi organizacijskih odbora svih priredbi i na kraju način i sve okolnosti oko izbora bandaša i bandašice središnje svetkovine *Dužijance* koja se održava u Subotici. Nastavno napisanom tekstu izabran je bandaš *Dužijance* 1993. **Ivan Piuković** i bandašica **Verica Malagurski**.

Imajući u vidu sve spomenute činjenice, vizija jedinstvenog projekta *Dužijanca* '93. postavljena je na sljedećim temeljnim aktivnostima i djelatnostima:

1. Duhovna aktivnost sadrži ove manifestacije: a) Dani kruha i riječi, b) Meditativna večer, c) Euharistijsko slavlje *Dužijance*, d) Bunaričko proštenje.

2. Kulturološka aktivnost predstavljena je nizom sljedećih manifestacija: a) Koncert Subotičkog tamburaškog orkestra, b) Likovna kolonija slamarki, c) Književne večeri, d) Izložba fotografija, e) Izložba predmeta laičke pobožnosti, f) Izložba slikara.

3. Etnografsko-folklorna aktivnost. U ovom segmentu obuhvaćene su sve manifestacije koje u svom sadržaju imaju tipične etnografske karakteristike ili elemente folklor: a) Natjecanje risara, b) Natjecanje aranžera izloga, c) Skupština risara, d) Veliko kolo, e) Koncert folklornih grupa, f) Etno-park, g) Svečana povorka, h) Bandašicino kolo.

4. Sportska aktivnost. Ljubav prema konjima, svojim vjernim prijateljima u radu, slavlju, sportu i rekreaciji koja je toliko naglašena kod naših ljudi, projekt *Dužijance* uvršćuje u jedan jedini segment: a) Konjičke utrke.

Svi elementi i aktivnosti navedeni u ovom tekstu čine osnovni koncept projekta *Dužijanca* '93. i na njima je građena jedinstvena svečana proslava *Dužijance*.

Svaka pojedinačna manifestacija, a u projektu ih ima 26, terminirana je i uključena tako da je integralno povezana s ostalima, međutim zbog svoje različitosti i zanimljivosti budi zainteresiranost ljudi.

Na ovako postavljenim temeljima, usuglašavanjem i dogovorima sačinjen je, dakle, projekt *Dužijance* još davne 1993. godine. Čuvajući autohtonost i tradiciju s logičkim izmjenama i dopunama tijekom vremena, funkcionira jedinstvena *Dužijanca* još i danas.

Lazo Vojnić Hajduk (Revija *Dužijanca*)

O prezimenima bačkih Hrvata (LIII.)

Kokić

Dvadesete i tridesete godine 20. st. iznjedrile su novu inteligenciju bačkih Hrvata, koja je školovana u školama i sveučilištima Kraljevine SHS. To je ujedno i vrijeme novih rezultata i imena na polju kulture. Nekoliko pojedinaca proslavilo se svojim književnim stvaralaštvom. Jedan od njih je bio svećenik i rano preminuli pjesnik **Aleksa Kokić** (1913. – 1940.), koji je ostao upamćen kao »pjesnik bunjevačkih bijelih salaša«. Njegovu kratkotrajnu ali nezaboravnu pojavu u javnom životu bunjevačko-šokačkih Hrvata lijepo je opisao njegov suvremenik, pa i kolega s polja kulture (skladatelj) i polja duhovnosti (svećenik) **Albe Vidaković** (1914. – 1964.): »Bio je čovjek Božji. Bio je čovjek narodni. Bio je čovjek zlatna pera i mile hrvatske riječi. Simbol naše borbe, našeg preporoda i naše budućnosti. Ličnost koja je u sebi znala povezati i sintetizirati one najljepše i najzdravije snage našega naroda u jednu idealno skladnu cjelinu. Uzor nesebičnog rada, požrtvornosti i samoprijedora. Čelični karakter, koji je stupio u život i počeo njime kročiti ravnim putem, uzdignuta čela, otvorenih očiju i vedra pogleda...« (*Subotičke novine* od 23. kolovoza 1940.)

Rano ugasla zvijezda

Potekao je iz obitelji skromnog imovnog stanja. Gimnaziju je završio u Travniku, a studij teologije u Zagrebu. Subotički biskup **Lajčo Budanović** ga je 1937. zaređio za svećenika. Godinu dana je bio kapelan u Subotici. Nakon kapelanovanja u Subotici, Kokić se ponovno vratio u Zagreb i krenuo na studij slavistike na Filozofskom fakultetu. Imao je još jednu godinu do diplomiranja, kada je 1940. pozvan u vojsku. Nakon deset dana službe, iznenada se razbolio i preminuo od zapleta crijeva 17. kolovoza 1940. u vojnoj bolnici na Cetinju. Njegova prerana i neočekivana smrt izazvala je veliku žalost među njegovim sunarodnjacima u Bačkoj, ali i u svim hrvatskim katoličkim krugovima.

Književno stvaralaštvo

Rano je ušao u svijet književnosti. Svoju prvu pjesmu *Đače* dao je objaviti u gimnazijskom listu *Travničko smilje* 1929./1930. Za života je dao objaviti dvije zbirke pjesama: *Klasovi pjevaju* (Zagreb, 1936.) i *Zvona tihe radosti* (Zagreb, 1938.). O zbirci *Klasovi pjevaju* pisali su ne samo domaći (jugoslavenski) listovi, nego i strani: budimpeštanska *Magyar Kultura* (**August Pavel**) i češki *Muzeum*. Hrvatski književni kritičar **Ljubomir Marković** piše u *Hrvatskoj prosvjeti*: »Premda mu (Kokiću) je to prva zbirka on nije početnik već gotov pjesnik, izrazit, krepak, bogat: potpuna ličnost.« Zbirka *Zvona tihe radosti* donosi

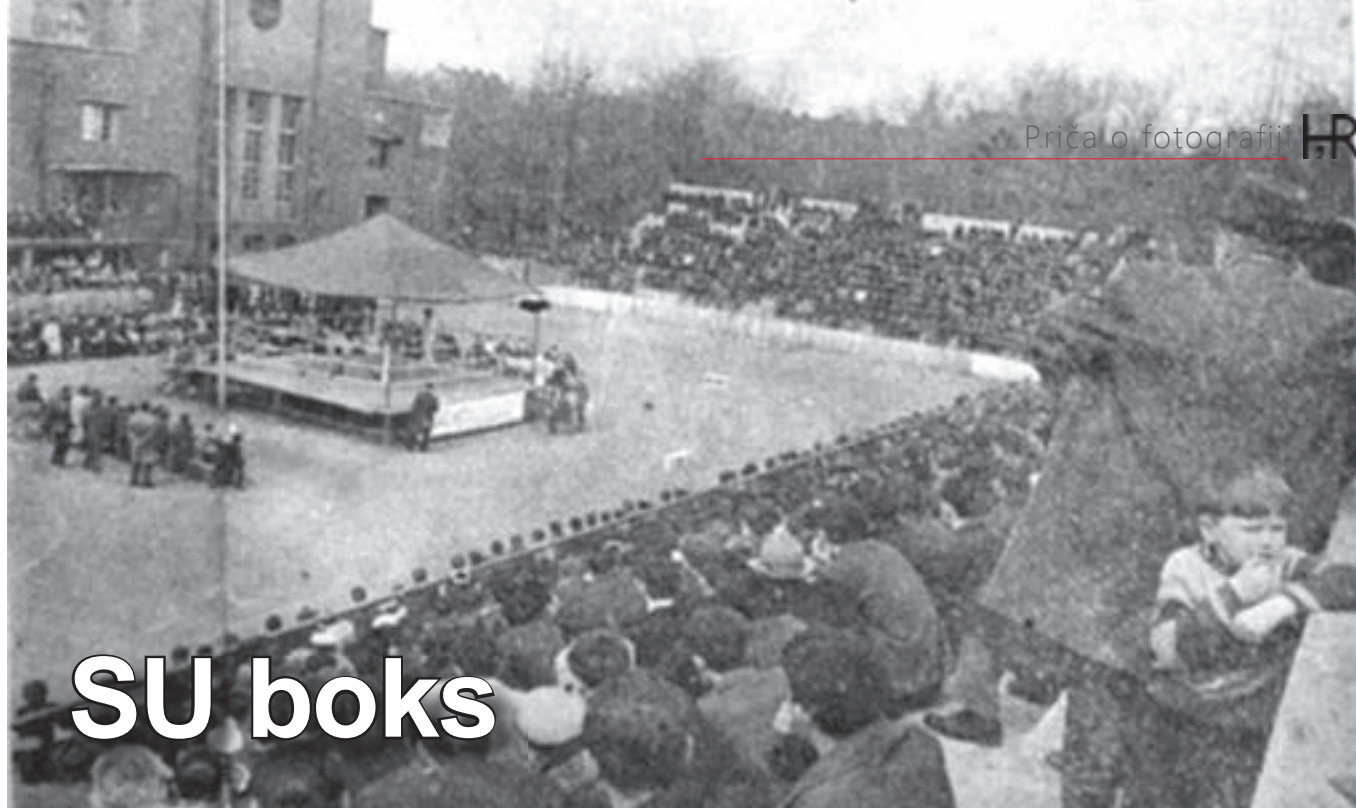
pjesme za govorne zborove koji su u njegovo vrijeme bili mnogo popularni. Zahvaljujući njegovim školskim drugovima, posthumno je objavljena njegova lirski ostavština pod naslovom *Srebrno klasje* (Subotica, 1962.).

Publicistika

Okušao se i na polju publicistike. Kada je u jesen 1938. postalo jasno da granicama koje su uspostavljene na Pariskoj mirovnoj konferenciji 1919. – 1920. prijeti propasti, Kokić je zajedno s još jednim mladim hrvatskim intelektualcem u cilju upoznavanja hrvatske javnosti s prošlošću, težnjama i prvacima bunjevačko-šokačkih Hrvata sastavio kratku brošuru (od 40 strana) *Bunjevci i Šokci*. Objavljena je početkom 1939. u izdanju Društva sv. Jeronima u Zagrebu i to u čak 20.000 primjeraka. **László Bartók** (1896. – 1963.), mađarski konzul (1938. – 1941.) u Zagrebu tražio je od zagrebačkog nadbiskupa »da se zauzme da se ne bi ovakve stvari štampale« pod obrazloženjem »da bi bilo bolje ispustiti ovakve stvari da se ne stvara nepotreban jaz između Hrvata i Mađara«.

Genealogija

Čini se da Kokići izvorno potječu iz Budima. Naime, u zabilježci o vjenčanju **Josipa Kokića** (3. IX. 1751.) s udovnom **Ivana Bošnjakovića (Marijom Mačković)**, piše kraj imena mladoženje: Budensis (iz Budima, Budimac). Genealogija A. Kokića izgleda ovako: **Pavle** (umro 1776.) i **Marta N.**; **Albe** (r. 1746.) i **Katarina Ivković** (vj. 1766.); **Filip** (r. 1777.) i **Magdalena Mamužić** (vj. 1798.); **Grgo** (r. 1807.) i **Ana Tončić** (negdje Koncz) (vj. 1829.); **Jakov** (r. 1838.) i **Tereza Kovač** (vj. 1864.); **Ivan** (r. 1881.) i **Ana Miković** (vj. 1909.).

SU boks

Još od davnih vremena ljudske civilizacije popularni borilački sport boks, od milja prozvan »plemenitom vještinom«, zaokuplja interes brojnih ljubitelja pesničenja. Nikada neće biti poznato kada je upriličen prvi organizirani natjecateljski meč dva borca, ali povijest bilježi 688. godinu p. n. e i službeno uvrštavanje u obitelj olimpijskih sportova u okviru turnira u pankrationu (mješavina rvanja i boksa). Vremenom boks ima svoje raznovrsne, situacijski prilagođene varijacije od primjerice surovih, krvavih borbi gladijatora u starom Rimu (kožnati remeni sa šiljcima), sve do mnogo civiliziranijeg i sportskijeg golurukog pesničenja koje datira iz 1719. godine pod patronatom **Jamesa Flaga**. Moderna era borbi s rukavicama započinje nakon 1889. godine, prvi međunarodni profesionalni boks savez osnovan je 1911., a amaterski 1920. godine. Na modernim olimpijskim igrama bokseri su se pojavili 1904. u St. Louisu (Missouri, SAD).

Organizirani oblik oživljavanja i razvijanja boksa u Subotici započinje točno godinu dana nakon oslobođenja grada, kada je 15. listopada 1945. formirana boks sekcija unutar Sportskog društva željezničara *Spartak*. Za rukovoditelja je postavljen drug **Butorac**, zaposlen na željeznici, dok je za prvoga trenera izabran **Stevan Engelbrecht**. U gradu je potom formiran još jedan boks klub *Radnički*, ali su se ubrzo dva kolektiva fuzionirala (24. siječnja 1947.) i pod imenom *Spartak* započinje blistava povijest SU boksa. Čelnici kluba su postali **János Franzer** (predsjednik), **Pajo Rudinski** (potpredsjednik), a funkciju tajnika je obnašao **Gavro Andrašić**. Savezna liga je formirana u sezoni 1948./49., *Spartak* se natjecao i zauzeo posljednje mjesto na tablici (10 susreta – 1 pobjeda, 1 neriješen i 8 poraza). Prvi ligaški boksači *Spartaka* bili su: **Nimčević I**, **Nimčević II**, **Beneš**, **Petrović**, **Stefanović**, **Tot**, **Marton**, **Peić**, **Pein**, **Tumbas**, **Boršoš**, **Đulai** i **Romek**. U sljedećim godinama svog aktivnog djelovanja klub je ispao iz najjačeg, tzv. saveznog ranga ligaškog natjecanja, jedno vrijeme tavorio u Vojvođanskoj ligi i potom se natjecao u Srpskoj i B skupini Savezne lige. U kvalifikacijama 1967. godine izborni je plasman u Prvu

saveznu ligu u kojoj je ostvaren solidan rezultat osvajanjem četvrtog mjesta, a dvije godine kasnije, 1969., osvajanjem trećeg mjesta ostvaren je najveći uspjeh u cjelokupnoj ligaškoj povijesti kluba. Za vrijeme odsustvovanja trenera Engelbrechta (otišao je predavati na Višoj školi u Beogradu) prvi trener je bio **Svetislav Petrović** (1958. – 1962.), a od 1962. godine se čika Stevo vraća i skupa s **Grgom Nimčevićem** nastavlja rad s najtalentiranijim subotičkim boksačima. I tada se počinje razvijati izuzetno talentirana plejada vrsnih boraca koji su svoje rezultate »zlatnim slovima« upisali u anale SU boksa. Imena državnih šampiona i vrsnih boksača poput **Lajoša Đulaia**, **Rudolfa Tota**, **Jovana Stefanovića**, **Pavla Šovljanskog**, **Arifa Ibrahimovića**, **Franje Tamašija**, **Antala Torontalija**, **Stevana Gerega**, **Danka Jovanovića**, **Tomislava Antelja** i još mnogo drugih ostavila su dubok trag u plemenitoj vješтини na jugoslavenskim prostorima. A najveći trag ipak pripada najvećem subotičkom šampionu svih vremena **Dragomiru Draganu Vujkoviću**, popularnom **Gagi**. Aktivnu boksačku karijeru je započeo u rodnoj Subotici, a potom je nastupao u majicama *Slavije* (Banja Luka) i *Partizana* (Beograd). Omladinski prvak Jugoslavije postao je 1970. godine i postao članom državne reprezentacije. Uslijedila je briljantna seniorska karijera tijekom koje se okitio s osam naslova državnog prvaka (šest puta u srednjoj i dva puta u poluteškoj), pet puta je bio prvak Balkana i tri puta najbolji na Mediteranskim igrama. Kruna njegove karijere su dva odličja na Svjetskim prvenstvima (bronca u Havani 1974. i srebro u Beogradu 1978.), a posebno će ostati upamćen njegov legendarni finalni meč u teškoj borbi protiv trostrukog svjetskog amaterskog šampiona **Teofila Stivensona** (Kuba) zbog velike razlike u kilogramima (Vujković je zbog **Tadije Kačara** bio primoran boksat izvan svoje matične kategorije). Najbolji rezultat na Olimpijskim igrama zabilježio je plasmanom u četvrtfinale turnira u Montrealu 1976. Za reprezentaciju Jugoslavije s uspjehom je nastupao od 1970. do 1982., a dugo godina bio i njen kapetan.

D. P.

Program profesionalne orijentacije u Novom Vinodolskom

Gdje poći sutra?

Ljeto je u punom jeku, a i ove godine Hrvatsko nacionalno vijeće i udruga *Naša djeca* pobrinuli su se da učenicima hrvatske nastave iz Srbije osiguraju ljetovanje i druge programe na Hrvatskom primorju. Tako je u Novom Vinodolskom, od 24. do 31. srpnja, održan program profesionalne orijentacije »GPS – Gdje poći sutra?« za učenike koji su završili 7. razred osnovne škole.

Cilj ovog programa, koji organizira HNV, jest upoznavanje učenika s vlastitim sposobnostima te mogućnostima daljnjeg školovanja odnosno pomoć pri odabiru srednje škole. Ove godine sudjelovalo je 15-ero učenika. Profesionalni test sposobnosti i interesa, individualne razgovore te razne radionice s njima su realizirale predsjednica HNV-a, ujedno i diplomirana psihologinja, **Jasna Vojnić** i članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević**.

Važne odluke

»Jako je važno odvojiti vrijeme za promišljanje o svom profesionalnom putu. Često nas brzina života ponese da tako važne odluke donesemo na osnovi dojmova, nagovora ili pak na temelju površnih informacija. Izabrati i raditi posao koji voliš je zaista privilegij i blagoslov i zato ustrajavamo s ovim programom već osam godina, koliko god zahtijevao vrijeme i posvećenost. Radimo i na re-

organizaciji programa profesionalne orijentacije za srednjoškolce te se nadam kako ćemo ga ove godine tako unaprijeđenog moći zasebno provesti«, izjavila je predsjednica HNV-a Jasna Vojnić.

Jedna od polaznica **Antonija Kujundžić** iz subotičke OŠ *Matko Vuković* zadovoljna je potporom koju je dobila kroz ovaj program te, kako dodaje, planira upisati gimnaziju.

»Radionice su bile jako zanimljive, nije bilo trenutka kad nam je bilo dosadno. Na njima smo pričali o našim crtama ličnosti, interesima, sposobnostima i mogućnosti-

Ljetovanje za učenike 4. i 5. razreda

ma. Također, i o tome kako upoznati te odvojiti potrebno vrijeme za sebe, biti u sadašnjem trenutku. Društvo je bilo super, puno sam se družila s učenicima iz OŠ *Ivan Milutinović*«, kaže ona.

Polaznici su imali i slobodno vrijeme kada su mogli uživati u ljetnim aktivnostima. Kao dio programa, jedan dan proveli su bez mobitela.

Program profesionalne orijentacije održan je u odmaralištu Crvenog križa Villi Rustici, a boravak i smještaj učenika omogućio je Grad Zagreb.

Ljetovanje za mlađe

U istom razdoblju na istom mjestu (u odmaralištu Crvenog križa u Novom Vinodolskom), ali na ljetovanju, boravili su učenici 4. i 5. razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, također u organizaciji HNV-a. Na ljetovanju je boravilo oko 35-ero djece o kojima su brinuli učitelji, nastavnici i animatori te

članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje Nataša Stipančević.

I ove godine djeca su imala prigodu pohađati različite aktivnosti poput plesnih programa, karaoka, igra bez granica, kreativnih i slikarskih radionica te sportskih aktivnosti pod vodstvom animatora iz Subotice.

»Prva odvajanja od obitelji, kuće, svakodnevice, nova prijateljstva, prva ljetovanja sa svojim vršnjacima iznimno su bitni događaji u odrastanju zbog čega u HNV-u osjećamo veliku odgovornost ali i privilegij u organizaciji ovakvih putovanja. Svako putovanje i skupina priča je za sebe te nam je drago biti dio njih. Uz naše domaćine, voditelji su se trudili svaki dan učiniti posebnim i za pamćenje. Mnoge generacije unatrag pamte ljetovanja u Novom Vinodolskom, a trudit ćemo se da i naredne imaju to isto divno iskustvo u matičnoj domovini«, izjavila je Stipančević.

H. R.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 m od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 16., 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Nositelj projekta »UNTERMOLO« DOO podnio je dana 12. 7. 2023. godine Zahtjev za davanje suglasnosti na studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Solarna elektrana »BIKOVO« na k. p. 103/5 i 103/6 KO Bikovo. Zahtjev je evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-150/2023.

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u Gradskoj kući u Subotici, Trg slobode 1, u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 28. 7. 2023. do 28. 8. 2023. godine, kao i elektronski na sajtu Grada Subotice (www.subotica.rs) -> Životna sredina -> Oglasna tabla: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-150-2023-draft.pdf.

Pozivamo zainteresiranu javnost da mišljenja u vezi s predmetnom studijom dostavi u pisanoj formi, elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs, odnosno poštom ili osobno u prostorije Službe, najkasnije do 28. 8. 2023. godine.

Javna prezentacija Studije i javna rasprava održat će se 29. 8. 2023. godine, s početkom u 12 sati u Gradskoj kući u Subotici (Trg slobode 1, I. kat, soba 130).

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 7. 8. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Bajkovita četvorka

Dolina Soče

Odmor mi prolazi kao da mi ga netko krade. Znam da je bezobrazno pričati kako je mjesec proletio, a ja još uvijek imam mjesec iz razloga što neki ljudi imaju 15 dana u cijeloj godini. Mislim da je to potpuno nehumano i da ne bi trebalo tako funkcionirati. Negdje sam pročitala da čovjek tek nakon dva tjedna ulazi u fazu odmora i da bi trebalo biti barem tri tjedna zaredom za kvalitetan odmor. Plaća i visina godišnjeg odmora ne bi trebale biti najvažnije stavke samo za tražitelja posla, već i za poslodavca jer su to parametri koji će zaposlenika učiniti zadovoljnim, a samim time i puno produktivnijim. No, daleko smo mi od takve stvarnosti pa mogu samo komentirati ovo što mi se događa. S obzirom da trenutno radim u prosvjeti, gdje su plaće male, a obveze prevelike, bar je raspust taj koji kompenzira nedostatke plaće.

Ovo razmišljanje nema mnogo veze s današnjom destinacijom iako je duljina godišnjeg takva da sam mislila kako ću odraditi neko hodočašće ili bar neku dužu, višednevnu biciklističku turu kroz Toscanu ili Sloveniju.

Slovenija me oduševljava od prvog susreta. Nekako je kao scena iz bajke i tome nikad kraja. A što bih mogla drugo nego pisati o takvim mjestima i početi ih slagati i organizirati u svojoj glavi u obliku popisa. Danas donosim top četiri mjesta za posjetiti u Sloveniji, s naglaskom na bajkovite scene.

Prilikom stvaranja Slovenije priroda nije štedjela. Prije mi je bilo bitno samo da budem blizu vode, a sada joj volim dodati vrhove i kombinirati ih. Tko i malo poznaje Sloveniju, shvatit će da se selim u dolinu Soče.

Smaragdna Soča izvire u nacionalnom parku Triglav, u čarobnoj dolini Trente. Duga je 137 km, od čega 95 km u zapadnoj Sloveniji i 42 km u sjevernoj Italiji.

Priroda je ovdje bila darežljiva pa je dolina Soče danas magnet za ljubitelje *outdoora* i, kako se često kaže, nije pitanje što u Soči raditi, nego čega se odreći. Tu je planinarenje, penjanje, biciklizam, paragliding, kajak, rafting,

canyoning, skijanje... Sve je to nadohvat ruke u ovom alpskom kraju.

Kad krenete od juga prema sjeveru, od Tolmina, preko Kobarida i Bovca do Trente, nizaju se brojne prirodne atrakcije bilo uz samu rijeku ili nedaleko od njenog glavnog toka.

Glavna atrakcija grada Tolmina, osim fantastičnog sira koji se ovdje proizvodi, je minijturni klanac rijeke Tolminke. Ovo je ujedno i najniža točka Nacionalnog parka Triglav. Zanimljivost je da kružna staza oko korita ide preko starog željezničkog mosta nekadašnje pruge od Bohinja do Gorice. Sam krajolik klanca je naravno nestvaran.

Nedaleko od Kobarida, iznad smaragdne rijeke Soče, nalazi se klanac potoka Kozjak u kojem se ističe 15 metara visok slap Kozjak. Popularna prirodna atrakcija stvara sliku rajskog kutka koji je od svakodnevice skriven visokim tamnim zidovima, kao da su spaljeni u krškim špiljama.

Do vodopada vodi uređena pješačka staza koju mjestimice dopunjuju drveni mostovi i završna terasa s koje se otvara mističan pogled na stjenoviti amfiteatar sa zelenim bazenom i bijelim potokom vode.

Treći element ovog nestvarnog krajolika je korito rijeke Soče. U svom gornjem toku Soča tvori minijturni kanjon poznat kao Velika korita Soče, blizu ušća rijeke Lepene, desetak kilometara sjeverno od Boveca.

Pravo središte doline Soče je gradić Bovec, koji se nalazi na idiličnoj lokaciji – sa Sočom ispod, Alpama iznad krovova i jedinstvenim nacionalnim parkom Triglav – posvuda. Koliko je ovo odredište čarobno, fotogenično i privlačno najbolje govori činjenica da je ovdje sniman dječji Disneyev film »Kronike iz Narnije« gdje je prekrasna alpska priroda iskorištena za scene čarobnog kraljevstva.

Gorana Koporan

II. sportski dan

Odbojka i nogomet na terenima u Đurđinu

Udruga *Hrvatski Majur* Subotica organizirala je u subotu, 29. srpnja, II. sportski dan koji je održan na sportskim terenima u Đurđinu.

U natjecanjima u mješovitoj odbojci i muškom nogometu sudjelovalo je po četiri ekipe sastavljene od mladih dobi od 16 do 30 godina (njih preko 50) iz Subotice, Đurđina, Male Bosne, Bikova, Tavankuta i Klise.

Svim sudionicima je na kraju natjecanja predsjednik spomenute udruge **Ninoslav Radak** dodijelio zahvalnice, a najboljima pehare.

Prvo mjesto u nogometu osvojila je ekipa organizatora – Udruge *Hrvatski Majur*, drugo ekipa Male Bosne, a treće ekipa *SMDD*. Za najboljeg igrača proglašen je **Nikola Stantić** iz Đurđina, a za najboljeg golmana **Tomislav Pančić** iz subotičke MZ Ker.

Što se tiče odbojke, najbolja je bila ekipa **Vladimira Bunforda** i drugara, druga je ekipa Udruge *Hrvatski Majur*, a treća ekipa *Klinci*.

Prvi sportski dan održan je u jesen prošle godine, kada je natjecanje bilo organizirano samo u nogometu, a, kako

navodi Ninoslav Radak, u želji da u ovom događaju sudjeluju i djevojke, ove se godine igrala i odbojka.

»Sljedeće godine ovaj ćemo dan opet organizirati na jesen, budući da je sad sezona ljetovanja, potom domaće lige igraju utakmice, pa su neki bili spriječeni doći. Zato smo sada imali samo četiri ekipe za nogomet i četiri ekipe za odbojku«, kaže Radak.

Govoreći o cilju održavanja ovog sportskog događaja, on navodi da, osim što je sport dobar za tjelesno zdravlje, prilika je i za povezivanje i druženje mladih, širenje prijateljstava i kontakata.

Davor Pančić iz Subotice (nogomet): »Drugi put sudjelujem na ovom turniru, ekipe su bile u manjem broju u odnosu na prošlu godinu, ali bilo je sasvim korektno. Ovdje su momci od kojih neke srećem gotovo svakodnevno, neke rjeđe, ali znamo se, družimo se, poštujemo i sve je bilo fer i u sportskom duhu.«

Jasmina Ivković Ivandekić iz Đurđina (odbojka): »Prvi put sam tu i drago mi je da sam imala prilike prisustvovati ovom događaju. Vidjela sam najavu na društvenim mrežama i poželjela sam doći budući da s društvom rekreativno igram odbojku. Ovakvi sportski susreti su dobra prilika da se upoznamo s mladima iz drugih mjesta, prilika za igru, druženje i mislim da bi ih češće trebalo organizirati.«

II. sportski dan održan je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a sponzori su bili OŠ "Vladimir Nazor" Đurđin i NIU "Hrvatska riječ".

I. P. S.

Hrvati iz Srijema na V. Hrvatskim svjetskim igrama u Zagrebu

Zlatno odličje za nogometaše

Na V. Hrvatskim svjetskim igrama, koje su u organizaciji Hrvatskog svjetskog kongresa održane od 24. do 29. srpnja u Zagrebu, ekipa iz Srijema osvojila je prvo mjesto u malom nogometu.

Nogometaši iz Srijema su i ovoga puta opravdali ulogu favorita te nakon uvjerljivih pobjeda u skupini (Norveška – Srbija 0:8, Srbija – Australija 7:1, Austrija – Srbija 0:4, Njemačka – Srbija 3:6) izborili izravan plasman u finale. Natjecanje su okončali pobjedom nad Slovenijom (rezultat 1:1, nakon penala 3:1), osvojivši prvo mjesto, odnosno zlatno odličje.

Na krosu su mladi iz Srijema sudjelovali revijalno, ali je opravdan cilj igara – kroz sportska i kulturna druženja, koja su se održavala svaku večer, povezati mlade Hrvate izvan Republike Hrvatske i potaknuti ih na njegovanje hrvatskog identiteta i povratak u domovinu.

Hrvatske svjetske igre najveće su amatersko sportsko natjecanje na kojem sudjeluju Hrvati i njihovi potomci iz cijeloga svijeta, predstavljajući državu u kojoj žive. Ovo-godišnje pete Hrvatske svjetske igre okupile su više od 900 natjecatelja koji su se iskazali u deset sportova, a došli su u Zagreb iz 24 države svijeta.

Među sudionicima je i ovoga puta bila mala skupina Hrvata iz Srijema. Mladi su se sami organizirali i odlučili sudjelovati na ovom sportskom natjecanju gdje su imali predstavnike u malom nogometu i atletskoj disciplini kros.

Hrvatske svjetske igre su do sada održane 2006. i 2010. godine u Zadru te 2014. i 2017. u Zagrebu.

S. D.

Maraton lađa

Salašari somborski na Neretvi

Muška i ženska veslačka ekipa *Salašari somborski* iz Sombora i ove godine sudjelovat će na Maratonu lađa na Neretvi. Ženska ekipa natjecat će se na utrci koja se vesla od Metkovića do Opuzena u dužini od 10 kilometara, a utrka je 10. kolovoza. Muška ekipa prvo vesla na brzinskoj utrci sa startne pozicije 9. kolovoza, a 12. kolovoza na Maratonu lađa. Vesla se od Metkovića do Ploča, što je 22,5 kilometara.

»Ove godine imali smo nešto više treninga nego prethodnih nekoliko sezona. S muškom ekipom trenirale su i veslačice. Veslačima će ovo biti 13. sudjelovanje u utrci na Neretvi, a zanimljivo je da su sada stasala djeca naših veslača, pa će tako uz

nas ove godine biti i dvojica sinova naših redovitih veslača. Što se tiče veslača, to je somborsko-subotička ekipa«, kaže **Gašpar Matarić**, kapetan veslačke ekipe *Salašari somborski*, koja ove godine na Maratonu lađa sudjeluje kao ekipa Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Maraton lađa najveći je spektakl i turistička atrakcija u dolini Neretve. Ove godine bit će održan 26. po redu Maraton lađa, a glavna utrka na rasporedu je 12. kolovoza u 17 sati uz izravan prijenos. Start utrke je ispod mosta u Metkoviću, odakle će prijavljene ekipe krenuti na utрку dugu 22,5 kilometra.

Z. V.

Umotvorine

- * Primamo upravo kada dajemo.
- * Svi koji su patili znaju praštati.
- * Čuvaj se bijesa strpljiva čovjeka.

Vicevi, šale...

Učitelj:

– Djeco, današnja tema su imenice. Hajde Perice, izađi na ploču i reci mi što su imenice.

Perica:

– Današnja tema, učitelju.

– Tata, u čemu je razlika između besplatnog i džaba?

– Pa vidiš sine, recimo tvoj slučaj.

– Što moj slučaj?

– Evo ovako. Školovanje za tebe je besplatno, ali džaba.

Mudrolije

* Onaj koji odustaje, nikada ne pobjeđuje; onaj koji pobjeđuje, nikada ne odustaje.

* Neprijateljima treba neprekidno opraštati, jer je upravo to ono što ih najviše ljuti.

* Ako nekoga mrzi mnogo ljudi, on mora da je dobar čovjek.

Vremeplov – iz naše arhive

HKC *Bunjevačko kolo*
na Hipodromu u Subotici, 2013.

Gustiranje

Piše: Ivan Tumbas

Klapio

Niku noć klapio sam san, koji mi je osto u sićanju a trevio se u mojem ditinstvu. A bilo je vako. Jedna litnja tia lipa noć; pun misec je obasjavo nebo i napolju je bilo vidno ko da je već dan počo dolaziti. Naravno, liti pendžeri otvoreni na salašu, virange se hintaju na tijom vitriću. Digod oko polak noći me probudi niko čudno brektanje, kugod niko tijo grebanje i bubanje na tavan-skom slimenu. Otvorio sam oči, šnjotam šta mož bit. Ono niko ka da bakti po tavanu. Mislim se da nisu kaki vandrovači pa krađu žito, jel šunke, divenice jel koješta što visi na vrljikama pod odžakom. Onaj naš šarov niki ne čavka, al ni ne laje ko kad kaki bečari naiđu atarom. Uzgljanca pod glavom uštirkana, pa na svaki moj okrit glavom šuška. Da, slušam, nije me privarilo šacovanje. Mislim ja, opet čujem niki bat, pa grebanje, pa ono tijo tutnjanje i grepkanje po zidovima. Sve mi u momentu prišlo kroz glavu. Kad najedared užas: utvara mi se nika tamna silueta rašireni rukivi ko da lagano ide prema meni od pendžera. Krv mi se sledila! Pomislim: nika vištica, svašta mi palo na pamet, jel moždar kaka vračka. Ajjje, istina je čipnem se sam za kožu, ne klapim. Ta u trenu mi bogzna koje kake misli prolaze. Ustanem pa dovatim oklagiju koja mi bila pri ruki, pa ajd lagano, s noge na nogu. Tako sam lagano išo ko avetinja, a i zdravo sam bio ustravljen. Bogo moja, ta nisam ostio ni kako mi se kosa a i koža nakostrišila ko trnova ružica. Ne daj Bože, da me kogod pipnio, obamro bi. Ma kaka je napast, esapim i smognem nike snage ko niki jeptikav snoge na nogu dođem do vrata. Uvatim kvaku na bravi, pa polagacko otvorit triba vrata. Bačo nije podmazo kenjačom vrata i gustiram, ona škripe ko poziv u pako kad se otvaraju. Slušam i jopet šacujem, samo da ostalu čeljad ne probudim. Jel biće meni onda zorta. Obučem flundre, pa kako bidne, al još triba priko basamage prikoracit. Tresem se kogot da je zima prid Božić. Ako zapnem neću ga dovatit sotom oklagijom. Još ako je prid vrati, šta onda! Onako rabar bos s oklagijom u flundrama đipim pa brzinom vitra otvorim vrata. Dignutom oklagijom u ruki, spreman da udarim. Nema nikog. Lagano se dovučem do čoše salaša, zamanem pa dreknem, valjdar sam probudio čitav šor, »ko je to na našem tavanu?« Trk do tavanski listava, pa ih skečim doli. Na to baćica Vranje viče: »Ja sam pijan, pa sam očo na tavan malo drimat.« Oma mi se krv iz petni žila vratila u normalu. Probudio sam sve, svi rondzaju. Još i komšije prve su upalile lampaš, na tu moju veliku graju. Joj, Bogo moja, bio sam ben kandžijom po turu nako u flundrama što sam izgrebo salaš sa začelja kad sam srušio listve. Majka je lipo umazala salaš. Još nije samo to, neg se i koja pričaga slomila kako sam skečio listve. Svi goropadni što sam ih probudio u najlipčem klapljenju. A i moj baćica i njemu su naprišivali, šta se vere gori na tavan. Mogo je drimat u ambetušu, jel makar di. Dida moj bisni, jel nemož da baćica siđe doli pa je metnio lotre stare da se ovaj eptigav spušta doli. Kad je sišo baćica i odnjega sam dobio po ušima, šta se tako drečim pa veli mal ga kap nije trevila. Vaške laju, josag se sav probudio. Za kaznu sam moro klečiti na kuruzima u čoši, dok se druga dica sigrala. Tu noć pantim i dan-danas.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Srića

Još za mračka, lada što još noć drži, umijem se na bunaru, sidnem ispod ora, najerim šešir i slušam, noć što odlazi, dan što dolazi, kako se moja kuća, kako se selo budi. Čeljadi, Bože dragi, študiram štoj to, koja j to srića doživit stotu, imat sve svoje najmilije zdrave i na broju, kad više kad manje svaki dan je gledat. Ne znam šta mi je. Sinoćke sam bio taki nikaki da sam lego žalostan koda su mi sve ladje potonile. Bio na fašofoj sarani juče i baš mi se tako potli steškalo da sam silomo mogo zaspavat sinoć. Evo jutroske sam se digo sritan da ne mož bit sritniji. Sve mi sramota. Šta mi sve jutroske u glavu došlo, da se nasmiješ. Na pamet mi spale one kojekake, kako se kaže moderno, filozofije. Pa još filozofije od sriće koje sam kadgode pročitao u velikim knjigama dok sam išo u te moje škole. Da sade ne idem u dlaku divanit šta j sve tamo pisalo i šta j kazano jel će te mi proglasit ludim al ću ipak sade ponaški kazat šta ja mislim da j srića. Po mojmu. Al oma da kažem da to možda i ni tako, da tu sriću koju svi željimo i sanjamo vidi možda kogod i drugojačije. Jel ni baš svako srićan kad mu žena skuva sam mauna za užinu al kaže da j srićan da već ako mora bit mauna onda da bude nuz nje i faširte. Eto, možda baš i ni pravog kazano al je otprilike. I tako gledim danaske čeljad i študiram čemu se najviše raduju? Kasu srićni? Onda pogledem unatrag i vidim čemu smo se mi kadgod radovali? Kasma mi bili srićni? Šta j onda bila srića? Pa se vratim u današnje virime i priupitam. Šta j danaske srića? Jel ista ko prije? Jel ni ista? Jel bar liči? Jel i ne liči? Eto da krenem od rodivanja i umiranja. Ta bilo dice. Ta žene rodivale što b rekli i na tavanu, u ataru, ta di su stigle ka j došlo dotle. Malo j bilo kuća bez pet šest dice. Ta bilo sigranja. Dica bila srićna kad su dobila za Božić jel Uskrs jabuku i or. Ta iste isto ruvo i cipele braća nosila redom dok se ne poderu. Bome i umiralo se. No vala se ni moglo odviše mislit na to jel je tribalo radit. Brinit se za ove što su ostali, a bilo nas ohoho u svake kuće. A danaske jedno, dvoj jel ni jedno. I glavno j da svi što prija dobiju one mirakule od mobilnog. Svi srićni al prazne kuće, dvorovi i sokaci. Nema ni sigranja ni ništa ko prija. A sarane pravo da kažem koda više služu da se čeljad tamo sretnu i podivanu potli na karbina. I kad pogledem sade srićan je bio onaj kojeg su mogli njegovi kad završi škulu u selu sam u malo veće škole poslat. Da ide u varoš na zanat jel daj dragi Bože digod i dalje na još veće škole. Ta poštivala se škula i učitelj. Mogo si dobit ako nisi valjo prutem i u škole a još više kod kuće kad se vratiš. I svi bili srićni i danaske se spominje da su učitelji imali pravo. A danaske evo školom i učiteljima se isprdivu. Imamo zakone najbolje al kako čujem i vidim nema sriće u današnji škula. Da naspomenem da ima čak i smrti u posljednje vrime. Srićni smo bili na veronauke. Potli kad nam velečasni da fodbal da se šutujemo na dvoru. Kad miništriramo, kad se krstimo i krizmamo, ženimo u crkve. Eto sriće i veselje. Sve se to radilo kad i kako to dragi Bog zapovida. A danaske smo vala srićni kad šta god iz tog možemo odložiti pa što b rekli odraditi kad stignemo pa i za trist godina. Evo saču prikinut. I Marin uranio, ide. Al vam obećavam da ću nastaviti.

U NEKOLIKO SLIKA

Ljeto na moru

Cres

Novi Vinodolski

Novi Vinodolski

Prvić

Keks u tučanom kalupu

Domaći keks čiji recept objavljujemo u ovom broju *Hrvatske riječi* slatko je pecivo pripremljeno od jednostavnih namirnica. I sama priprema je jednostavna, ali morate biti spremni da će samo pečenje trajati oko dva sata.

Za ove kekse potreban je i tučani kalup, a ukoliko ga nemate, a želite isprobati ovaj recept, može se još uvijek pronaći na buvljim pijacama među starim pokućstvom.

Kalup u kome su pečeni naši kekci star je oko 70 godina. **Margita Vuković** iz Šikare, prigradskog dijela Sombora, donijela ga je poslije udaje, a bilo je to prije 55 godina, na salaše Bezdanski put u obitelj **Pekanović**. Uz ručno pravljenju spavaću sobu, kredenac i drugi kuhinjski namještaj, dunje, jastuke i drugi štafir iz obiteljskog doma ponijela je i ovaj kalup.

Brzo je u novoj obitelji preuzela kuhinju, pa je često, da bude i nešto slatko, pripremala i ovaj keks. Dijelila je recept i posuđivala kalup rodbini i susjedima, pa se dešavalo da zamijesi tijesto i tek pred pečenje vidi da kalup nije kod kuće, jer ga je netko od rodbine ili susjeda zaboravio vratiti.

Uz ovaj kalup ide i postolje koje se stavlja na šporet na drva, tako što bi se skinula ringla i na njeno mjesto stavio обруč za kalup. Kako su šporete na loženje kasnije zamijenili oni na struju i postolje je negdje zagubljeno. No, keks se može lijepo peći i na šporetu na struju.

Sastojci:

3 jajeta
2 lončeta šećera (oko 2 dcl)
1 lonče masti
1 lonče mlijeka
1 prašak za pecivo
oko 900 grama brašna

Priprema:

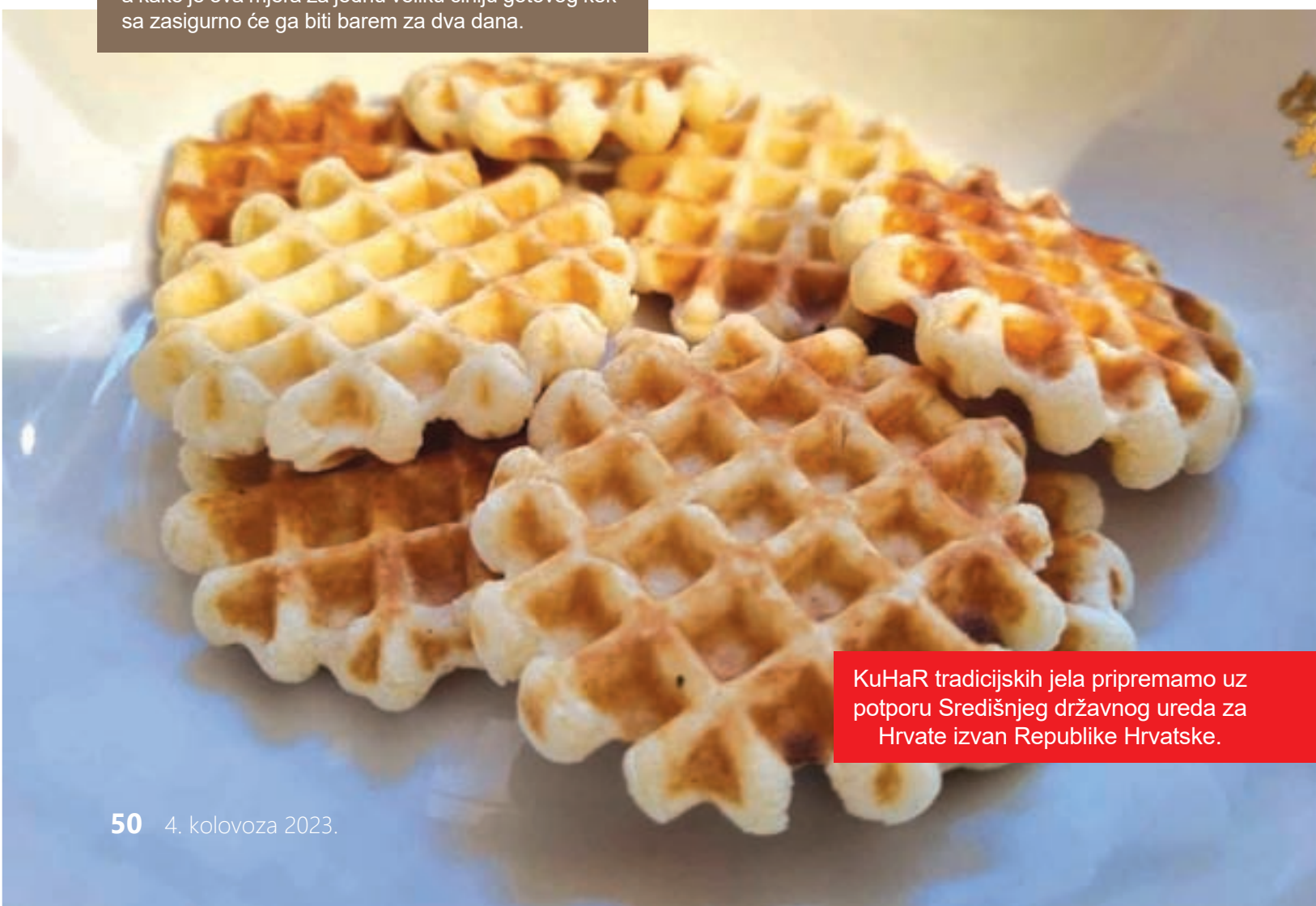
Umutiti jaja i dodati šećer. Količina šećera može se smanjiti za pola lončeta, ako ne želite preslatke kekse. U umućena jaja i šećer dodati mast, miješati varjačem i usuti mlijeko. Polako dodavati brašno i prašak za pecivo i miješati varjačem dok može, a zatim mijesiti rukom. Istresti na dasku i umijesiti da ne bude ni previše tvrdo ni previše meko. Od tijesta praviti kuglice.

Na ringli dobo ugrijati kalup. Najbolje ga je staviti na ringlu još dok se prave kuglice. Prije početka pečenja vruć kalup namazati mašćom i stavljati po dvije kuglice od tijesta. Peći kratko s jedne strane, okrenuti kalup i još malo peći. Do kraja pečenja više nije potrebno kalup mazati masnoćom, jer će se i bez toga keks lijepo peći i lako odvajati od kalupa.

Ovako pripremljen keks bit će mek i narednih dana, a kako je ova mjera za jednu veliku činiju gotovog keksa zasigurno će ga biti barem za dva dana.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
  - 6 meseci po 1 dinar ili
  - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

Hrvatsko
kulturno-prosvjetno
društvo „Đurđin“
i
župa sv. Josipa
Radnika

RIČ POD ĐERMOM

Nedjelja, 6. kolovoza 19 sati

Program manifestacije:

Velikani prošlosti

Biskup Lajčo Budanović - graditelj đurđinske crkve
u povodu 150 godina od rođenja

Predavač:

msgr. Stjepan Beretić, župnik katedrale
sv. Terezije Avilske

Nastupa:

pjevački zbor HKPD-a „Đurđin“

Mjesto održavanja
Đurđin, crkva svetog Josipa Radnika

Uz potporu:

Autonomne pokrajine Vojvodine
Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan
Republike Hrvatske i
Grada Subotice

